

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 13 OCTOBER 1937

No. 1137

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. B. A. van der Valk. (Redacteur-Secretaris.)

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeeteekende stukken: Bijkantoor Ruigepluutweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD: Blz.

VAN FISCALE NAAR ECONOMISCHE TARIEFPOLITIEK door Prof. Dr. P. Lieftinck	746
Tariefmachtigingswet 1934 door Prof. Mr. C. W. de Vries	747
Prijs- en loonniveau in Nederlandsch-Indië door Dr. H. M. J. Hart	748
De inzinking op de Amerikaanse beurs en de Dow-theorie door Dr. H. E. Priester	751
Varkenstellingen en varkensprijzen door Ir. S. H. de Jong	753
AANTEKENINGEN:	
Betekenis van prognose over het petroleumverbruik in de Vereenigde Staten	756
De ontwikkeling der wereldproductie van mineralen en metalen	756
Opbouw en aanvulling van de Oostenrijksche arbeidsmarkt	757
Raming van de Europeesche buitensuikerproductie in 1937/38	759
De zichtbare suikervoorraden in de wereld	759
INGEZONDEN STUKKEN:	
Een Nederlandsche export, die voor goed verloren dreigt te gaan door de Nederlandsche Kamer van Koophandel voor Duitschland	759
ONTVANGEN BOEKEN	760
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	760, 761, 764
Groothandelsprijzen	760, 762-763

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

De stemming voor den Gulden was in de verslagweek wederom vast. Het Egalisatiefonds moest eenige malen interverneeren om den Dollarkoers op 1.80⁷/₈ te handhaven. Realisatie van Amerikaansch fondsenbezit zal aan deze situatie op onze wisselmarkt niet vreemd geweest zijn. De groote belangstelling van ons belegend publiek voor Amerikaanse waarden vindt steeds haar weerspiegeling op onze wisselmarkt wanneer een sterke koersbeweging op de New-Yorksche beurs een eenzijdigen stroom van operaties, hetzij aankopen of verkoopen uitlokt.

De koers van den Franc is deze week betrekkelijk stabiel geweest, zonder dat, naar het schijnt, het Fransche Egalisatiefonds veel behoefde in te grijpen. In de laatste dagen is de stemming voor deze valuta zelfs uitgesproken vast geweest, zoodat de noteering tot boven de 6 kon oploopen. Dekking van contraminese posities is in dit koersverloop ongetwijfeld een belangrijke factor, vooral nu het termijn-disagio de prolongatie van aflopende affaires niet erg stimuleert. In de laatste weken is de vraag- en aanbod-verhouding van den Franc zeer ongunstig beïnvloed door de verschuiving van commercieele valutatransacties. Zoodat wij de vorige week reeds schreven stelt de exporteur de realisatie van het provenu zijner uitvoeren zolang mogelijk uit, terwijl voor den import het transfer veelal wordt vervroegd, o.m. door wisselacceptatie en verdiscontoeering daarvan. Aan zulk een beweging is echter eens een eind. De exporteurs moeten hun bedrijf financieren en zijn dus op een gegeven moment gedwongen tot verkoop van een deel van hun deviezenbezit over te gaan. Weliswaar trachten zij dat moment zoo lang mogelijk uit te stellen door de financiering met vreemd geld te doen plaats vinden, hetgeen waarschijnlijk één van de redenen is waardoor de discontoportefeuille van de Banque de France zoo oploopt. De financiering van den import door wisselaccepte en -disconto, waardoor ook de betalingsbalans in den overgangstijd extra belast wordt — eveneens één van de oorzaken overigens van de opgemelde toeneming der discontoportefeuille van de Fransche centrale bank — beteekent ook een tijdelijke verschuiving. Zoodat een herstel van meer normale verhoudingen na eenigen tijd voor de hand ligt. Dat neemt echter niet weg, dat toch bij de huidige situatie van de handelsbalans er een surplus aanbod boven vraag naar Francs zou zijn, wanneer niet baisse-dekking de markt beïnvloedde.

De termijnnoteringen wijzen op eenige vermindering van het wantrouwen in het toekomstig koersverloop hoewel nog altijd de driemaandsnotering uitkomt op een jaarlijksche rentebasis van 17 pCt. De fluctuatie in deze noteringen was overigens vrij groot. Wanneer men bedenkt, dat de opgemelde gewijzigde financiering van een deel van den Franschen import tot gevolg heeft, dat aanbod van termijnfrancs samenhangend met handelstransacties voor die gevallen uit de markt blijft e.g. zelfs een vraag naar termijnfrancs wordt geschapen — wat bijv. het geval is wanneer het betrokken wisselmateriaal in wezen zuiver financieringspapier is — dan is de huidige situatie op deze markt wel hoogst verontrustend.

Op de goudmarkt blijft de vraag nog steeds aanhouden, de Londensche prijs is voortdurend boven Dollarpariteit, waaruit men kan afleiden dat het oppotten nog niet tot een eind is gekomen.

De beleggingsmarkt te onzent heeft zich in de verslagweek zeer rustig gehouden met een vasten ondertoon. Alleen in de laatste dagen was de stemming minder gunstig, omdat de onzekere internationale toestand niet alleen op de aandeelenmarkt groote liquidaties uitlokte, maar ook aanleiding was tot verkoop van obligaties uit zwakke posities om de dekkingsmarge weer op peil te brengen.

VAN FISCALE NAAR ECONOMISCHE TARIEFPOLITIEK.

„Tariff policy is a question of economic expediency for a particular nation at a particular time, to be judged by its effect on national welfare”. Deze uitspraak van den Engelschen economist Sir Josiah Stamp¹⁾ geeft met enkele woorden het inzicht weer, dat spreekt uit de indiening door de Regeering van het wetsontwerp tot wijziging van de Tariefmachtigingswet 1934, waarmede, indien het tot wet wordt verheven, een nieuwe phase zal worden ingeluid in de geschiedenis van onze tariefpolitiek.

Nauwelijks drie en een half jaar geleden, werd aan de Regeering bij de wet van den 17den Mei 1934, tot instelling, afschaffing, verhooging of verlaging van invoerrecht op korten termijn (sedert de wet van den 31sten December 1936 tot verlenging van haar werkingsduur, „Tariefmachtigingswet 1934” genaamd) een dubbele bevoegdheid verleend. 1. Voorstellen tot wijziging van het tarief van invoerrechten, die bij de Staten-Generaal waren aanhangig gemaakt, mochten voortaan geheel of gedeeltelijk voorloopig van toepassing worden verklaard, bij enkel Koninklijk Besluit (art. 1). 2. Op dezelfde wijze mochten, behoudens latere goedkeuring bij de wet, nieuwe invoerrechten worden geheven en bestaande invoerrechten worden verhoogd, verlaagd of afgeschaft,

„ten einde het te gronde gaan van Nederlandsche bedrijven door hun bestaan bedreigende buitenlandsche maatregelen te voorkomen of ten einde met het buitenland gemaakte tariefafspraken onmiddellijk van kracht te doen zijn” (art. 2).

De bevoegdheid, verleend bij art. 1, was voor onze handelspolitiek van weinig beteekenis. Zij diende vooral een fiscaal belang, in zoverre zij het mogelijk maakte, dat, wanneer men om fiscale redenen meende tot verhooging van het tarief van invoerrechten te moeten overgaan, de Schatkist daarvan terstond de baten kon trekken, zonder dat de opbrengst gedurende den eersten tijd werd gedrukt door abnormale voorraadvorming in het vooruitzicht van de verhoogde heffing.

Handelspolitiek van meer belang waren de bevoegdheden, welke art. 2 verleende. Dit artikel maakte mogelijk, dat tariefwijzigingen, opgenomen in een handelsverdrag, terstond in werking konden treden, zoodat niet behoefde te worden gewacht tot het verdrag door den wetgever was bekrachtigd. De positie van de Regeering bij onderhandelingen over nieuwe verdragen werd hierdoor vergemakkelijkt en de resultaten, die zoodoende werden bereikt, konden eerder effect sorteeren.

Voorts opende art. 2 den weg om aan binnenlandsche bedrijven op korten termijn tariefbescherming te verleen, naast of in de plaats van het middel der contingentteering. Intusschen werd het gebruik maken van deze bevoegdheid aan strenge voorwaarden gebonden. Ten eerste toch, moest worden aangetoond, dat de bedrijven, die men wenschte te beschermen, dreigden ten onder te gaan en voorts moest de noodtoestand, waarin zou worden voorzien, door buitenlandsche maatregelen worden veroorzaakt. Blijkens de mondelinge toelichting van den toenmaligen Minister van Financiën, Mr. Oud, die het betreffende wetsontwerp in de Tweede Kamer verdedigde, was bij deze buitenlandsche maatregelen gedacht aan „kunstmatige maatregelen”, (van buitenlandsche Regeeringen, maar ook van buitenlandsche trusts, concerns of kartels), „die men neemt om bedrijven, die hier in Nederland overigens rendabel zouden zijn, te gronde te richten”. Het was „een bevoegdheid voor abnormale omstandigheden”, voor „omstandigheden, waarbij men stond in een positie van verweer tegen maatregelen van het buitenland”, en die, als zoodanig,

¹⁾ Motive and Method in a Christian Order, 1936, pag. 35.

volgens den Minister, „paste in het kader van een fiscale tariefpolitiek”²⁾).

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer hebben de heeren Kortenhorst en Hermans getracht dit quasi „fiscale” kader te doorbreken door het indienen van een amendement, tot wijziging van art. 2 in dier voege, dat de doelstelling, daarin het eerst genoemd, zou worden vervangen door het veel ruimere motief:

„ten einde de werkgelegenheid in Nederlandsche bedrijven te behouden en te verruimen.”

Tegenover het zuiver defensieve karakter, dat het Regeeringsvoorstel droeg, voerden de voorstellers van dit amendement het pleit ten gunste van een meer constructieve politiek, die op aanpassing van het tarief aan de nieuwe omstandigheden, waarin het bedrijfsleven verkeerde, gericht was.

Het waren vrijwel uitsluitend staatsrechtelijke argumenten, die tegen dit amendement werden ingebracht. In het midden latend of een meer constructieve tariefpolitiek al dan niet gewenscht was, voerde men zoowel van de zijde der Regeering als vanuit de Kamer aan, dat indien men dien weg wilde uitgaan, dit niet behoorde te geschieden door aan de Regeering een algemeene bevoegdheid te geven tot wijziging van het tarief. Een dergelijke zaak zou, wegens gemis aan urgentie, van geval tot geval bij de wet moeten worden geregeld.

Het amendement van de heeren Kortenhorst en Hermans werd met groote meerderheid verworpen, nl. met 57 tegen 17 stemmen. Of hierbij alleen staatsrechtelijke motieven een rol hebben gespeeld, moge worden betwijfeld. Hoe dit zij, de beperkte redactie van het Regeeringsvoorstel werd tot wet verheven.

* * *

Het wetsontwerp tot wijziging van de Tariefmachtigingswet 1934, dat thans, na drie en een half jaar, voor ons ligt, is weer eens een bewijs hoe snel wij leven. Wees de Regeering in 1934 de bevoegdheid, die de heeren Kortenhorst en Hermans c.s. haar wilden verleen, als veel te ruim voor een algemeene machtiging af, in 1937 vraagt zij om een bevoegdheid, die, wordt zij verleend, haar op dit gebied *plein pouvoir* zal verschaffen. Het criterium voor de toepassing van art. 2 stelt zij voor door de volgende woorden te vervangen:

„Indien het economisch landsbelang zulks naar Ons oordeel vereischt. . . .”

en de termijn, waarvoor het tarief mag worden gewijzigd, die in de bestaande wet is beperkt tot één jaar, wensch zij tot vijf jaren verlengd te zien.

Het voorgestelde criterium is zoo ruim als maar kan. Van de beperking, die in het verworpen amendement nog was opgenomen, nl. dat de wijziging van het tarief moest strekken tot behoud of verruiming van werkgelegenheid, is in de voorgestelde redactie zelfs geen sprake. Het economisch landsbelang wordt als eenige toetssteen genomen.

De Regeering motiveert haar voorstel tot wijziging der wet met het argument, dat de practijk heeft geleerd, dat de bevoegdheid van het eerste deel van art. 2 aan zoodanige beperkende bepalingen, is gebonden, dat zij welhaast niet te hanteeren is. Als bewijs voert zij aan het feit, dat gedurende het drietal jaren, dat de wet van kracht is, deze voor wat betreft het onderdeel dat hier in geding is, slechts ten aanzien van een tweetal bedrijven toepassing heeft gevonden.

De Regeering is dan ook van oordeel, dat een aanmerkelijk uitgebreider doelstelling dan de bestaande noodzakelijk is. Terugkeer tot een vrij internationaal ruilverkeer binnen een periode, welke uit een oogpunt van economische overweging is te overzien, acht zij niet te verwachten. Met dit gegeven moet rekening worden gehouden en de consequenties ervan moeten worden aanvaard. Het besef is bij haar door-

²⁾ Handelingen IIe Kamer, 1933—1934, pag. 1619—1624.

gedrongen, dat een meer geregeld internationaal verkeer — met behulp van handelsverdragen op een zoo hoog mogelijk niveau gebracht — de eenige praktische oplossing is. Bij de wijziging van de Crisisinvoerwet heeft men zich reeds min of meer met dit inzicht vereenigd. Thans erkent zij, dat ook het tarief van invoerrechten voor het bereiken van meer geregelde internationale ruilverhoudingen hanteerbaar moet worden gemaakt.

Voor de openlijke aankondiging, dat van de gevraagde bevoegdheid, indien noodig, ook voor zuiver protectionistische doeleinden gebruik zal worden gemaakt, schrikt de Regeering niet langer terug. Wanneer het economisch landsbelang dit eischt, zoo schrijft zij, moeten aan de buitenlandsche concurrentie beperkingen kunnen worden aangelegd. De concrete omstandigheden, die dit wenschelijk maken, kunnen van verschillende aard zijn. De Memorie van Toelichting noemt er enkele met name: „Zij kunnen zijn gelegen in het optreden van sterke buitenlandse kartels, zij kunnen voortvloeien uit de concurrentie met sociaal-achterlijke landen, er kan sprake zijn van valuta-concurrentie, het kan noodig zijn bepaalde bedrijfstakken tot verdere ontwikkeling te brengen, enz.” Een volledige opsomming is natuurlijk niet te geven; daarom is een ruim criterium gewenscht. De formule, die werd gekozen, geeft de Regeering, als zij haar taak op de juiste wijze vervult, alles wat zij noodig kan hebben.

Een van de doeleinden, waaraan de Regeering de gevraagde bevoegdheid, wordt zij verleend, mede hoopt dienstbaar te maken, is het wegnemen van enkele bezwaren, welke kleven aan het bestaande contingententeeringssysteem. Overwogen zal moeten worden, zoo schrijft zij, in hoeverre knellende banden op het gebied der contingententeering vervangen kunnen worden door tariefmaatregelen en in hoeverre eventueel zelfs door een vereeniging van beide maatregelen bereikt kan worden een soepele toepassing van de contingententeering onder een matig beschermend tarief. Dit opent een gelukkig perspectief voor die gevallen, waarin als zijdelings gevolg van een noodzakelijke contingententeering bepaalde bedrijfstakken overbodig in hun vrijheid belemmerd worden. Zoolang de contingententeering het eenige middel was, dat de Regeering tot afweer van buitenlandse concurrentie ten dienste stond, had zij geen keus dan tusschen contingententeering en het vrij laten van den invoer. Wordt deze keus thans uitgebreid met maatregelen op tariefgebied, dan zal zij in elk bijzonder geval van die methode gebruik kunnen maken, waaraan voor het bedrijfsleven als geheel de minste bezwaren kleven.

Moet de voorgestelde verruiming van de handelspolitieke middelen, waarover de Regeering beschikken kan, op zichzelf worden beschouwd als een voordeel, voor een bij deze maatregelen nauw betrokken groep heeft zij ongetwijfeld een schaduwzijde, nl. voor den handel. Ilandel en handelsverkeer hebben belang bij stabiliteit in de invoerrechten. Deze komt door de gevraagde bevoegdheid op een wankelende basis. Intusschen mag men niet vergeten, dat de handel nog veel meer gediend is met een zekere mate van stabiliteit in de prijzen; de juiste hanteering van een invoerrecht behoeft daaraan geen afbreuk te doen, kan daaraan integendeel bevordelijk zijn. Niettemin schijnt er vanuit dit gezichtspunt gezien iets voor te zeggen, met het middel der contingententeering achter de hand, de bevoegdheid tot verhooging van invoerrechten te limiteeren, bijv. tot een maximum van 100 pCt. ad valorem, evenals zulks is geschied in de Abnormal Importations (Customs Duties) Act, van November 1931 in Engeland.

* *

Het wetsontwerp, dat besproken werd, gaat er van uit, dat de gewijzigde internationale verhoudingen op economisch terrein aan de handelspolitiek van Nederland voor den eerstkomenden tijd andere eischen zijn gaan stellen dan in een vorige periode het geval

was. Het tijdvak van handelspolitiek op korten termijn, waartoe men hier te lande na het uitbreken van de crisis aanvankelijk zijn toevlucht genomen heeft, schijnt ten einde te spoeden. De machtiging, die thans wordt gevraagd, heeft betrekking op wijzigingen van het tarief, welke vijf jaren zullen mogen gelden. De weg voor een constructieve handelspolitiek voor „The Next Five Years” kan op deze wijze worden geopend. Dengenen, die de beslissing moeten nemen, roepen wij nogmaals de in den aanhef geciteerde woorden van Stamp in herinnering: „Tariff policy is a question of economic expediency for a particular nation at a particular time, to be judged by its effect on national welfare”.

P. LIEFTINCK.

TARIEFMACHTIGINGSWET 1934.

Bilean reed uit op zijn ezel — ieder weet het — om te vervloeken, maar hij heeft tenslotte gezegend. Oorspronkelijk komt een natuurlijk verzet op — ik ga reeds over tot het wetsontwerp van 27 Sept. 1937 houdende een wijziging van de tarief-machtigingswet 1934 — tegen het toekennen van ruimere bevoegdheden aan de Regeering, tegen nieuwe bevoegdheden, tegen ruimere doelstellingen, maar toen ik reeds de pen tot het neerschrijven van bezwaren wilde aanzetten, heb ik, uit staatsrechtelijk oogpunt de wetsvoordracht opnemende, alsnog: goedgekeurd.

Ik beoordeel de ontwerp-wijzigingswet van de tarief-machtigingswet-1934 niet op zijn wenschelijkheid, zijn nuttigheid, zijn noodzakelijkheid. De vraag, hoe vele en hoe groote bevoegdheden de wetgever in de handen der Regeering wil investeeeren, is een politieke vraag, die hier onbesproken blijft. Maar bij een beoordeeling van de wetsvoordracht uit het oogpunt van den jurist, moet de conclusie luiden, dat bij deze voordracht een staatsrechtelijke fout uit de tarief-machtigingswet 1934 wordt uitgelicht.

De Grondwet heeft het terrein tusschen „wetgeving” en „bestuur” niet willen of wellicht niet kunnen afbakenen. Tengevolge daarvan is echter een gewoonte-recht tot gemeen goed der natie geworden, dat de wetgever zoowel den omvang als de uitoefening van een, zelfs in de Grondwet neergelegd „opperbestuur” (bestuur, oppergezag en dergelijke uitdrukkingen) mag regelen en beperken.

Dat ziet er voor de zelfstandige regeeringsmacht dus slecht uit! De wetgever regelt en beperkt omvang en uitoefening van het „bestuur”, zonder dat de wetgever in zijn baan een barrière ontmoet.

Gelukkig voor de Regeering, gelukkig voor het bestuur staat het zóó niet. Wanneer de wetgever een regeling van den omvang en van de uitoefening van het bestuur in trein zet, is die wetgever gebonden aan het gemeen oordeel der juristen, dat de wetgever slechts bij wege van algemeene dispositie, en niet door bepaalde eigen daden, op het bestuursgebied mag treden.

Deze regel wordt in de wetgeving herhaaldelijk verwaarloosd. De wetgever geeft algemeene regels, hij behoort niet te noemen en te onderscheiden: bepaalde gevallen waarin de Regeering al of niet zoude mogen optreden.

* *

Het is een vraag van politiek beleid of de wetgever — zooals in de tarief-machtigingswet is bepaald — aan de Regeering de bevoegdheid zal verleenen den inhoud van een eventueel nieuw ontwerp van wet tot wijziging van het tarief van invoerrechten onmiddellijk bij de indiening voor de burgers verbindend te achten. Daarover oordeelt de politicus.

Maar wanneer eenmaal op deze vraag een bevestigend antwoord is verkregen, dan mag die wetgever het bestuur op zijn gebied slechts binden aan algemeene regels. De wettelijke regeling zelve moet algemeen zijn; zij mag niet ontaarden in het vastleggen van bepaalde gevallen van bestuursuitoefening, in het voorschrijven van bepaalde bestuursdaden.

Aan deze fout maakt de tarief-machtigingswet 1934 zich schuldig. De fout staat niet op zichzelf. Angstig en aarzelend een bepaalde bevoegdheid aan de Regeering te verlenen, maakt de wetgever dikwijls de fout, zelve nog een deel der uitvoering te willen beheerschen. Staatsrechtelijk gaat dit niet aan. De wet van 1934 geeft aan de Regeering een bevoegdheid, maar zij regelt die niet alleen bij wijze van algemeene dispositie, zij regelt ook gevallen van al- of niet-uitoefening. Het wijzigingsontwerp van 27 Sept. 1937 neemt deze fout weg. De wetgever van 1934 heeft het bestuur willen beheerschen en daarmee het bestuur onmogelijk gemaakt. Daaraan komt nu een eind.

Het wetsontwerp van 27 Sept. 1937 treft een algemeene dispositie; het regelt geen gevallen. De foutieve regeling van 1934: „Teneinde het te gronde gaan van Nederlandsche bedrijven door hun bestaan bedreigende buitenlandsche maatregelen te voorkomen” vervalt.

Ik eindig dus de thans nieuw getroffen regeling goed te keuren. Zij bevat een verstolen schoonheid op staatsrechtelijk gebied. Zijn niet nog dergelijke verbeteringen in onze wetgeving mogelijk? De hier gesignaleerde fout staat niet op zichzelf. Zij komt naar mijn gevoelen ook voor in de wet op het verbindend- en onverbindend-verklaren van ondernemers-overeenkomsten. Ook in deze wet is de Regeering te zeer gebonden niet alleen aan regels, die een algemeene dispositie treffen, maar ook aan een wettelijke regeling betreffende gevallen van al- of niet-uitvoering. Staatsrechtelijk-technisch is deze regeling onjuist. De hier getroffen wettelijke regeling moet op den duur, in gevallen waarin de wet terecht zou kunnen en moeten worden toegepast — en die gevallen zijn er wél! — de Regeering schakel zetten. Moet ook hier niet een gelijke wijziging worden aangebracht ten bate van een goed „bestuur”? C. W. DE VRIES.

PRIJS- EN LOONNIVEAU IN NED.-INDIË. 1)

De daling van het prijsniveau, welke na 1929 over de geheele wereld optrad, is in Nederlandsch-Indië, dat een overwegend agrarisch exportland is, met een betrekkelijk slechts weinig verzekerden afzet in het Moederland, bijzonder sterk geweest.

1) Tot ons leedwezen was het niet meer mogelijk deze bijdrage op te nemen in het Ned.-Indië nummer van E.-S.B. van 29 September jl. — Red. E.-S.B.

De daling van de grondstoffenprijzen had in een snel tempo plaats. Na een zeer geleidelijke daling van 1925 tot eind 1929 viel het indexcijfer voor de groothandelsprijzen voor uitvoerproducten in den loop van 2 jaar van 100 op 40 om tenslotte in Juni 1936 zelfs te dalen tot 32 pCt. van het niveau in 1929 in Juni 1936. De prijsdaling der invoerproducten trad later in, terwijl de daling iets geleidelijker was (zie grafiek 1). Na de devaluatie in September 1936 stijgen beide soorten prijzen weer, en in vrijwel gelijke mate.

De verbondenheid van Nederlandsch-Indië aan de internationale grondstoffenprijzen en het vasthouden aan den gouden standaard, terwijl concurrerende landen devalueerden, maakten een vrijwel evenredige daling van de, de zelf-kosten van de grondstoffen bepalende, factoren noodzakelijk. En aangezien verschillende kostenelementen zeer stroef bleken, was een vergaande bezuiniging en rationalisatie onvermijdelijk. De vervoerskosten daalden slechts zeer geleidelijk naarmate de depressie voortschreed; de tarieven voor post, telegraaf en telefoon bleken star te zijn evenals de licht- en watertarieven; ook de haventarieven daalden minder dan de prijzen der uitvoerproducten. Hierbij kwam in een aantal gevallen bepaalde in gulden uitgedrukte verplichte betalingen (obligatie-leningen, huur van terreinen, enz.), waarvan de betaling bij de sterk stijgende waarde van het geld een zeer grooten invloed had op de financieele resultaten van die bedrijven. De bezuiniging, die niet door materieele en personeele-rationalisatie gevonden kon worden, moest opgebracht worden uit de salarissen. De druk op de loonen nam daardoor toe naarmate de depressie langer duurde, de prijzen daalden en het aantal werklozen steeg. Een herwinnen van de rentabiliteit van vele bedrijven werd bemoeilijkt door beperking van de afzetmogelijkheid door de toenemende neiging tot autarkie bij vroegere regelmatige afnemers. De afzet van de producten werd hierdoor belemmerd en dit oefende weer een steeds verder gaande prijsdrukkende werking uit.

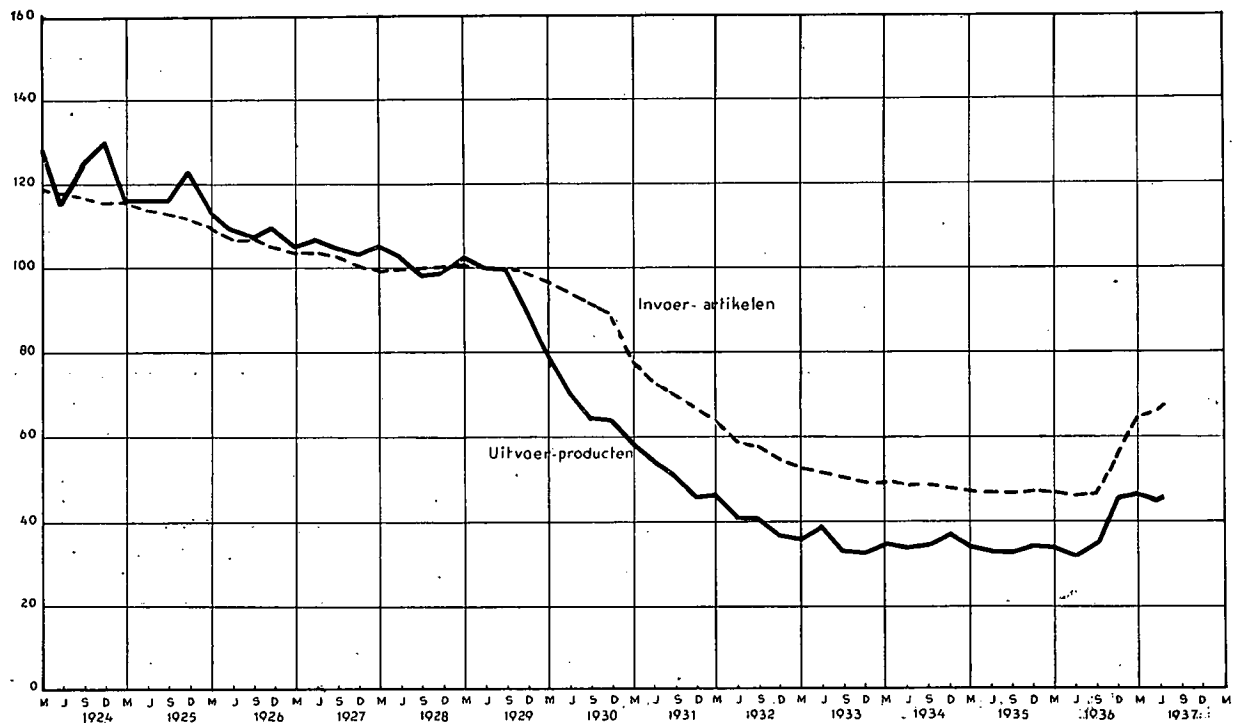
De rentabiliteit van het Nederlandsch-Indische productie-apparaat leed in hooge mate en het is slechts te danken aan de rigoureuze aanpassing aan de gedaalde grondstoffenprijzen, dat een algeheele débâcle is voorkomen.

De volgende grafiek geeft de indexcijfers van de groothandelsprijzen vanaf 1929, waarbij voor den uit-

Grafiek 1

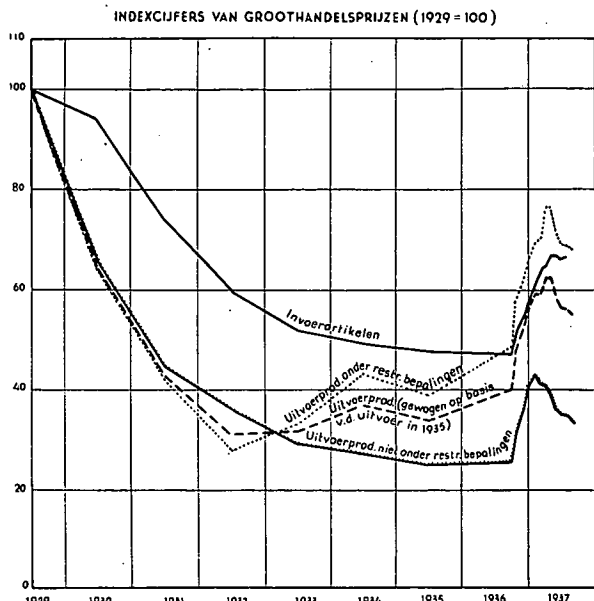
ONGEWOGEN INDEXCIJFERS GROOTHANDELSPRIJZEN

(1929 = 100)

voer een splitsing gemaakt is in de uitvoerproducten onder restrictiebepalingen en uitvoerproducten, welke niet onder restrictiebepalingen vallen, terwijl tevens in deze grafiek de prijsdaling van het indexcijfer van de groothandelsprijzen van invoerartikelen is opgenomen.

Grafiek 2

Uit deze grafiek blijkt duidelijk, dat de prijsdaling bij de producten, die thans onder de restrictieregelingen vallen, sterker was dan bij de vrije producten totdat in 1932 een begin werd gemaakt met de restrictieregelingen. Onder invloed van de restrictiebepalingen konden toen een aantal producten hun prijsniveau verbeteren, waardoor ook het gewogen uitvoerindexcijfer geleidelijk aan kon stijgen. De indexcijfers van de producten, welke niet onder restrictiebepalingen vallen, bleven echter in zeer vertraagd tempo dalen tot in 1935.

De devaluatie in September 1936 en de ongeveer gelijktijdig optredende algemeene conjunctuuropleving veroorzaakten een zeer aanzienlijke prijsstijging, welke tot in de eerste maanden van 1937 aanhield om daarna weer geleidelijk in te zakken. In grafiek 2, die het prijsverloop toont vanaf September 1936 tot Augustus 1937 is deze op- en neergang zeer duidelijk te zien.

De drie lijnen voor de uitvoerproducten dalen thans vrijwel parallel; slechts blijkt, dat de daling voor de niet onder restrictiebepalingen vallende producten eerder is opgetreden; het indexcijfer voor de invoer-

artikelen toont daarentegen nog geen duidelijke neiging tot afnemen.

Men mag uit de indexcijfers echter niet afleiden, dat de toestanden in alle cultures nu ook gunstig zijn. Er zijn hierbij nog zeer groote verschillen. Dit moge blijken uit onderstaande tabel, waarin de prijzen van de producten op ultimo Augustus uitgedrukt zijn in procenten van de prijzen van September 1936 en in procenten van die van 1929.

Tabel 1. Groothandelsindexcijfers van de Nederlandsch-Indische exportproducten ult. Aug. 1937 op basis van de prijzen in:

Product	Sept. 1936	1929
Zwarte peper	205.4	14.1
Koffie, Pal. Robusta	191.6	23.4
Suiker *)	198.9 ¹⁾	55.4 ²⁾
Tin *)	161.6	93.0
Witte peper	151.7	12.2
Thee, P.S. en S. *)	147.4	86.3
Gaplek	146.8	44.9
Maïs, gele	143.0	50.2
Rubber St. Sheet *)	133.0	62.7
Rijst, kl. huller	120.6	43.0
Copra, Java fms.	116.3	43.1
Tapioca, prima	93.2	36.1
Gewogen indexcijfer ³⁾	143.5	54.6

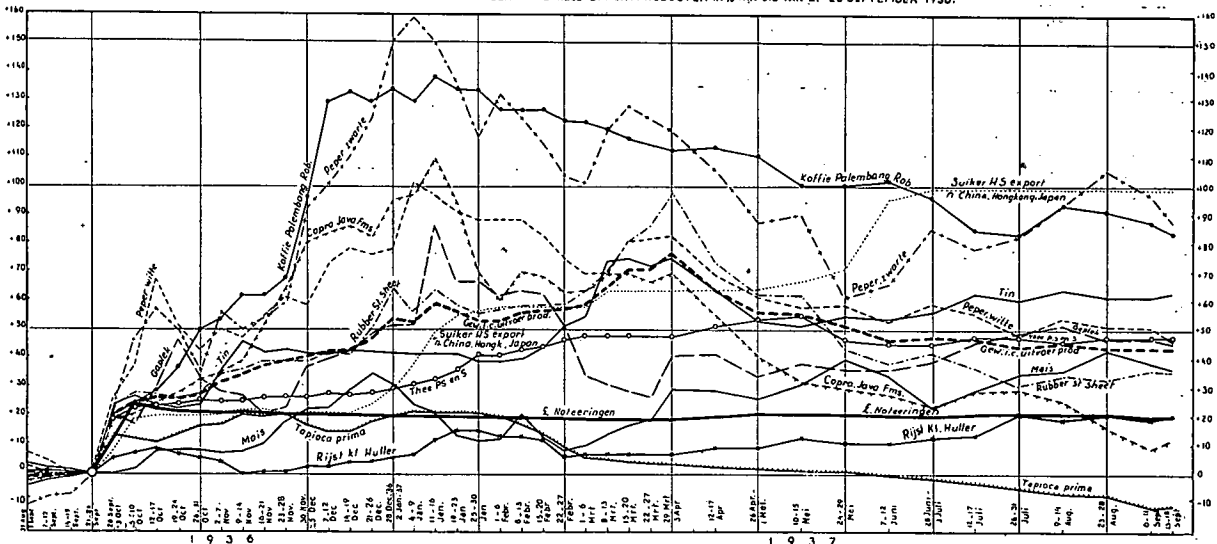
¹⁾ Hoofdsuiker voor exp. naar China, Japan, Hongkong. ²⁾ Sup. hoofdsuiker voor exp. naar O. en W. kust v. Br.-Indië. ³⁾ Gewogen op basis v. d. uitvoer in 1935. *) Restrictieproducten.

Uit grafiek 3, waarin de indexcijfers van de prijzen van de voornaamste exportproducten sedert September 1936 zijn opgenomen, blijkt zeer duidelijk, dat hoewel het indexcijfer tot ongeveer April 1937 bleef stijgen, niettemin reeds in Januari 1937 bij verschillende producten een daling optrad. De algemeene indruk dien men uit deze grafiek krijgt, is dat de invloed van de devaluatie volkomen ondergeschikt is aan de conjunctuuropleving, maar dat de gezamenlijke werking van deze factoren in de maanden na de devaluatie een sterken uitslag in het prijsniveau naar boven heeft veroorzaakt, welke nu geleidelijk aan tot meer normale proporties is teruggebracht.

Ten aanzien van de indexcijfers der invoerproducten is de toestand anders. De stijging is hier weliswaar minder snel, doch meer continu. Hoewel ook hier het tempo, waarin de prijzen stijgen sterk aan het afnemen is en er zelfs reeds een kleine daling van Mei op Juni heeft plaats gehad, is de algemeene tendens toch nog opwaartsch.

Indien men meer in bijzonderheden nagaat, waaraan dit te danken is, dan blijkt dat de prijsstijging, welke practisch gesproken sedert April 1937 tot staan gekomen is, het resultaat is van een aantal stijgingen en dalingen in het niveau van de invoerproducten,

DE STIJGING DER GROOTHANDELSPRIJZEN VAN ENKELE EXPORTPRODUCTEN IN % VAN DIE VAN 21-26 SEPTEMBER 1936.

welke elkaar in het (niet-gewogen) indexcijfer niveleeren.

De volgende tabel geeft de cijfers van enkele der voornaamste invoerproducten op dit gebied.

Tabel 2. Indexcijfers voor enkele invoerartikelen
21-26 September 1936 = 100.

Soort	Artikel	Verhoudingscijfer	
		5-10 April 1937	25 Aug. 1937
Manufacturen	Supers ongebleekt 5/4, 11 1/2 lbs., 36" X 40 y, Japan..	131.4	136.3
	Shirtings gebleekt 41 t/m 45 dr., 33" X 20 y, Nederl.	128.7	138.8
	Drills gebleekt 41 t/m 45 dr., 28" X 30 y, Japan.....	152.1	139.1
	Tjita kasar (ordinaire prints), 24" X 30 y, Japan	139.3	130.3
	Katoenen molton dekens, goedk. s., p. stuk, Nederl.	119.5	119.5
Gewogen indexcijfer manufacturen	136.0	133.5	
Metalen	Beton-ijzer	236.9	242.3
	Staalijzer	220.4	212.5
	Gegalvaniseerd plaatijzer 32 B.W.G. (6 kattie)....	195.6	197.1
Chemicaliën	Bladkoper, rood 12 ounces	214.7	204.9
	Dubbelsuperfosphaat....	118.5	126.2
	Caustic Soda	163.9	174.4
	Zinkwit	161.1	144.4
Levensmiddelen	Mierenzuur	109.7	116.3
	Australische hoter	118.3	122.5
	Corned beef	135.2	138.2
	Bier	100.0	100.0
	Meel, Australisch	148.7	130.0
Melk, gecond. ongesuikerd	109.4	109.4	

Manufacturen dalen in het algemeen, de ijzerproducten daarentegen nemen nog steeds in prijs toe, speciaal geldt dit voor beton-ijzer, terwijl bij de meeste andere producten, waaronder ook de meer direct voor consumptie bedoelde artikelen vallen, van een duidelijke prijsstijging geen sprake meer is. Bij de manufacturen is in de laatste maanden een geleidelijke doch duidelijke daling merkbaar.

De hierboven beschreven veranderingen van het

prijsniveau van in- en uitvoerproducten vinden uiteraard hun neerslag in de prijzen van de kosten van levensonderhoud. Zoals reeds eerder vermeld was de daling zoowel van loonen als van salarissen zeer sterk. Uiteraard was het niet mogelijk de aanpassing in hetzelfde tempo en in dezelfde mate te doen geschieden als de sterk gedaalde groothandelsindexcijfers voor de uitvoerproducten dit gewenscht maakten. De druk op het loonniveau bleef echter aanhouden en leidde tot een steeds verder gaande daling van loonen en salarissen. De wijze, waarbij hierop door de overheidsinstanties en in het particuliere bedrijf werd opgetreden was niet gelijk. Bij de Overheid viel de nadruk op de terugbrenging van het niveau door de directe of indirecte kortingen met geleidelijke afvloeiing van de minder geschikte en de overvloedige werkkrachten. Deze personeelsvermindering had echter een ongunstigen invloed op de werkloosheid en leidde tot een versterkten druk op de salarishoogte.

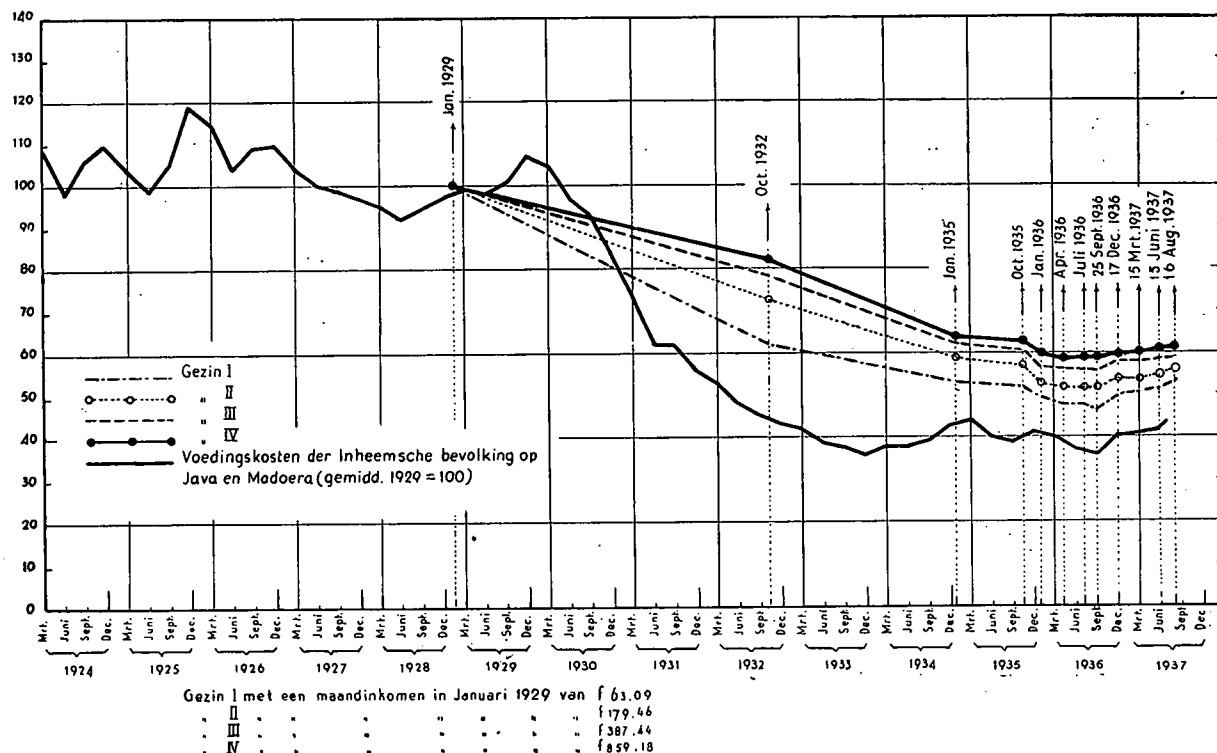
In het particuliere bedrijfsleven viel vooral in den eersten tijd in sterke mate te constateeren een behoud van het loonniveau ten koste van het aantal te-werk gestelden. Hier dus in de eerste plaats ontslag, in de tweede instantie echter eveneens loondruk. Uiteraard waren met het intreden der depressie in 1929 vrijwel overal automatisch tantièmes en gratificaties weggevallen, zoodat de totale vermindering in het inkomen in het particuliere bedrijfsleven in vele gevallen grooter is geweest dan bij de Overheid.

Ten aanzien van de koelielonen kunnen we kort zijn. Naarmate de depressie duurde, daalden de loonen. Zij werden tot zoo'n laag niveau teruggebracht, dat de Regeering waarschuwend moest optreden en een loonsbewaking voor de landbouwondernemingen op Java werd ingesteld.

De omslag van de conjunctuur, welke in September 1936 plaats had, dreef, zooals we gezien hebben, de groothandelsprijzen omhoog, doch werkte eveneens door in de kleinhandelsprijzen en in de kosten van levensonderhoud. De stijging van de kosten van levensonderhoud is echter door de vele stroeve posten in het uitgavenbudget steeds slechts een onderdeel van de stijging, die men b.v. uit de conjuncturopslag

Grafiek 4

INDEXCIJFERS VAN DE KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD 1)
(Januari 1929 = 100)

1) Basis: een gelijkblijvende levensstandaard van gemiddelde gezinnen in Batavia, bestaande uit man, vrouw en 2 minderjarige kinderen, w.v. een een instelling van lager onderwijs volgend.

leving of het devaluatiepercentage zou meenen te mogen afleiden. Evenals in 1929 niet direct kortingen werd ingevoerd, toen de prijzen snel daalden, evenmin was het in 1936 noodig om direct toeslagen in te voeren.

Tabel 3. Indexcijfers van de kosten van levensonderhoud te Batavia.

	I	II	III	IV
	Maandinkomen in September 1936			
	f 29.86 ⁶	f 92.98	f 218.16 ⁶	f 505.94
25 Sept. 1936..	100	100	100	100
15 Oct. " ..	103.01	101.67	100.49	100.66
16 Nov. " ..	104.14	103.18	101.44	101.11
17 Dec. " ..	105.74	103.71	102.17	101.50
15 Jan. 1937..	106.51	104.71	102.40	102.28
15 Febr. " ..	106.60	104.87	102.44	102.39
15 Maart " ..	106.70	104.74	102.35	102.41
15 April " ..	106.56	104.91	102.61	102.59
15 Mei " ..	107.89	105.32	103.83	102.91
15 Juni " ..	108.59	105.50	103.75	102.82
15 Juli ¹⁾ " ..	110.45	106.65	104.14	103.24
16 Aug. ¹⁾ " ..	111.50	108.46	104.68	103.59

¹⁾ In de cijfers van 15 Juli en 16 Augustus 1937 zijn de uitkomsten van de huishuurenquête per 1 Juli te Batavia gehouden, nog niet verwerkt.

Tabel 3 geeft een overzicht van deze stijging berekend voor 4 gezinnen van verschillende welstand te Batavia. Voor de laagbezoldigden is deze stijging niet te verwaarlozen. Het verloop van de indexcijfers van de kosten van levensonderhoud voor deze vier gezinnen en die van de voedingskosten der Inheemsche bevolking ziet men in beeld in grafiek 4. Mede door de propaganda der vakverenigingen is een deel van de het salarisniveau drukkende maatregelen getemperd of opgeheven door het geven van toeslagen in extreme gevallen. In het particuliere bedrijfsleven heeft de omslag zich gekenmerkt door, vooral voor het nieuwe personeel, betere arbeidsvoorwaarden.

H. M. J. HART.

Hoofdamtenaar bij het Centr. Kant. v. d. Statistiek te Batavia.

DE INZINKING OP DE AMERIKAANSCH BEURS EN DE DOW-THEORIE.

De begin September begonnen en sedertdien voortdurende scherpe sterke koersdaling in Wallstreet, de grootste sedert de in Augustus 1935 aangevangen nieuwe hausseperiode, houdt uit den aard der zaak zeer sterk de publieke opinie in Amerika bezig. Ondanks alle ad hoc afgelegde optimistische verklaringen van de Securities & Exchange Commission en van toonaangevende groote bankiers is men er in breede kringen van de beurspeculatie en ook van particulieren niet geheel en al van overtuigd, dat de laatste gebeurtenissen in Wallstreet slechts een gevolg zijn van het samenvallen van toevallige gebeurtenissen. Hun aarzelande houding wordt door de zg. Dow-theorie sterk beïnvloed, een theorie, die in de Vereenigde Staten een zeer groote aantrekkingskracht uitoefent op de bankiers, makelaars en het publiek. Volgens deze theorie mag men thans stellig een voortduren van de baisseperiode op de beurs te New-York verwachten.

Ruim 40 jaren geleden werd deze theorie op zuiver empirische basis door den Amerikaanschen journalist op financieel gebied Charles H. Dow opgesteld. Op grond van de door hem berekende en tot heden voortgezette „Dow-Jones Averages” (gemiddelde indexcijfers van de koersen van industriele en spoorwegaandeelen) beweerde hij de tendens van de beurs voor een lange periode te kunnen voorspellen. Pas na zijn dood heeft zijn medewerker S. A. Nelson deze Dow-theorie in een boek „The ABC of Stock Speculation” gepubliceerd. De hoofdredacteur van het Wallstreet-Journal, William Peter Hamilton, gaf een definitieven vorm aan de Dow-theorie in zijn in 1922

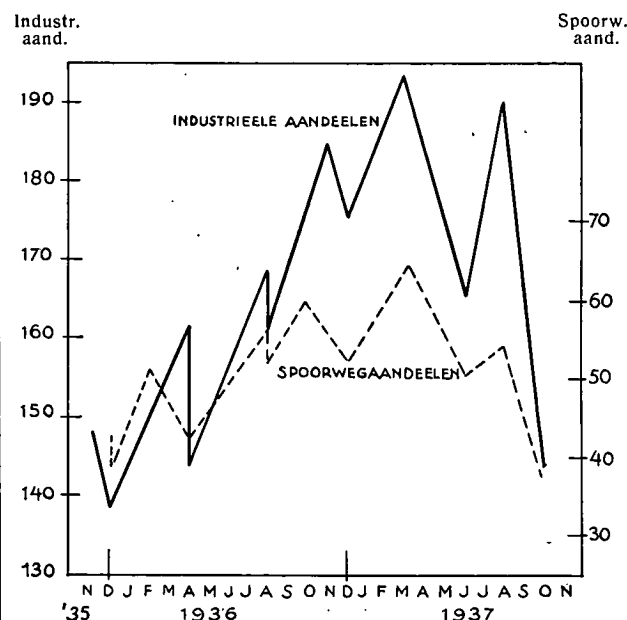
gepubliceerd boek „The Stock-market Barometer: a Study of its Forecast Value Based on Charles H. Dow's Theory of the Price Movement”.

Het succes van dit werk was enorm. Vooraanstaande tijdschriften stemmen hun beursbeschouwingen geheel op de Dow-theorie af. Het publiek wordt overstroemd met een enorme Dow-theorie-literatuur. Dit had tengevolge, dat een zeer groot gedeelte van de bij de beurs betrokkenen deze theorie tot richtsnoer van hun handelingen neemt, waardoor zij een groote reële betekenis heeft verkregen.

Alvorens op de theorie zelf in te gaan, komt het mij gewenscht voor, haar uitgangspunt in het kort te vermelden. De belangrijkste premisse luidt, dat de indices van aandelen een totalen index van alle andere indexcijfers van het bedrijfsleven vertegenwoordigen: „De schommelingen van de dagelijksche Dow-Jones indexcijfers van de slotkoersen voor industriele en spoorwegaandeelen zijn een samengestelde index van alle verwachtingen en teleurstellingen en al het weten van een ieder, die iets van financieele zaken op de hoogte is; daarom zijn de gevolgen van toekomstige gebeurtenissen, voor zoover het niet gaat om natuurverschijnselen steeds in de beweging van deze indexcijfers verdisconteerd”.

De Dow-theorie beweert nu, dat de toekomstige tendens van de beurs door bestudeering van de Dow-Jones indexcijfers voor industriele en spoorwegaandeelen vooruit vast te stellen is, voor zoover het de richting van de beweging der koersen betreft. Elke hausse en elke baisse is een golfbeweging. Indien nu na een voorafgaande koersdaling bij de daarop volgende opwaartsche beweging de hoogste punten van beide indexcijfers boven de vorige maxima liggen en een koersreactie steeds boven de voorafgaande laagtepunten eindigt, dan mag men een voortduren van de hausse-tendens verwachten. Wanneer omgekeerd bij een dalende koersbeweging het herstel steeds beneden het voorafgaande hoogtepunt eindigt en door nieuwe dalingen nieuwe laagtecijfers worden verkregen, is volgens de Dow-theorie een voortduren van de flauwe tendens waarschijnlijk.

Indien de Dow-theorie juist is, dan verkeert Wallstreet reeds sedert eenigen tijd in een baisseperiode. Immers de Dow-Jones indexcijfers voor industriele en spoorwegaandeelen vertoonen een verloop, dat uit de volgende grafiek blijkt:

Zooals men ziet, is thans gedurende een reactie de laagste koers van de voorafgaande dalende beweging overtroffen, terwijl in de vorige hausseperiode het hoogste punt beneden het maximum in de daaraan voorafgegangene hausseperiode lag. Dit feit is in de oogen van de Dow-theoretici van des te meer betee-

kenis, omdat reeds gedurende de reactie in het voorjaar van 1937 het laagtepunt beneden het laagste cijfer van de voorafgegane reactie van einde 1936 lag.

Deze constellatie, welke sedert 7 September valt waar te nemen, heeft bij veel effectenbezitters in de Vereenigde Staten een soort paniekstemming teweeggebracht. Talrijke liquidaties hadden plaats, ten einde de nog aanwezige koerswinst te incasseeren, daar men bevreesd was voor het vermeende einde van de reeds zoo lang aanhoudende beurshausse.

* *

Het spreekt vanzelf, dat het zeer moeilijk is, reeds thans een oordeel te vellen over het al dan niet opgaan der Dow-theorie. De Dow-theorie op zichzelf tracht slechts op een ruwe empirische basis telkens den trend van de koersontwikkeling te ontdekken. Zij is zoo voorzichtig niet op de ontwikkeling van een enkele cijferreeks te vertrouwen en baseert haar beschouwingen op twee, naar zij meent, onafhankelijke cijferreeksen. Daarbij vertegenwoordigen de gemiddelde koersen van de industriele aandelen den subjectieven factor en die van de spoorwegaandelen den objectieven factor. Ik laat in het midden, of dit uitgangspunt der Dow-theorie juist is of verkeerd.

De grondgedachte, om door te letten op de spoorwegaandelen rekening te houden met de conjunctuurfactoren van meer algemeenen aard bij de beursvoorspellingen, was stellig juist, toen de Amerikaanse spoorwegen de eenige transportmiddelen te land in de Vereenigde Staten waren. Uit de wekelijkse publicatie van de wagonladingen kon men niet alleen een juist beeld vormen van de rentabiliteit der spoorwegen, doch kon men bovendien telkens de bedrijvigheid van het Amerikaanse bedrijfsleven aflezen, een feit, dat in de koersontwikkeling van de spoorwegaandelen zijn weergave vindt. Heden ten dage met de structuurwijziging van het Amerikaanse verkeerswezen en de enorme concurrentie van het autovervoer, is wellicht de representatieve betekenis van de vervoerde hoeveelheden goederen verminderd, temeer daar het spoorwegverkeer zelf door de Amerikaanse overheid sterk gereguleerd is. Hierbij komt, dat de spoorwegaandelen als zoodanig niet meer dezelfde rol van kapitaalbelegging spelen als tijdens het leven van Charles H. Dow, dus omstreeks 1900, het geval was. Destijds behoorden de spoorwegaandelen tot de standaardpapieren van de Amerikaanse koerslijst en de beoordeeling van de spoorwegaandelen had grooten invloed op de tendens van de beurzen. Uit beurstechisch oogpunt beschouwd is de functie der spoorwegaandelen thans door andere groepen aandelen overgenomen.

Dit alles zij slechts terloops opgemerkt, omdat deze overwegingen heel veel aan betekenis inboeten ten opzichte van de voornaamste bedenking tegen de Dow-theorie.

Dow en zijn leerlingen gingen ervan uit, dat er een algeheele vrije beurs bestaat, waarop alle denkbare omzetten mogelijk waren. Deze veronderstelling was juist tot onder Roosevelt staatscontrôle op de beurzen in de Vereenigde Staten werd ingevoerd. Thans is de beurshandel aan zeer groote beperkingen onderworpen, ten deele door directe regeeringsvoorschriften, ten deele door beschikkingen van de Securities and Exchange Commission, enz. Hierdoor is ook in Wallstreet het vrije spel der krachten geremd. Dit blijkt zeer duidelijk uit de omzetten. Gedurende de zwarte dagen in den herfst van 1929 werden op de afzonderlijke dagen ruim 10 miljoen aandelen omgezet. Zelfs bij een inzinking van de koersen in den zomer van 1933 werd een omzet van 9.6 miljoen aandelen verkregen. Daarentegen werd voor de huidige periode van koersinzinking slechts op enkele dagen een omzet van 2 tot 2.5 miljoen aandelen opgegeven. Daarbij dient men te weten, dat er thans 1.397 milliard aandelen op de New-Yorksche effec-

tenbeurs worden genoteerd tegen 1.290 milliard in 1933 en slechts 1.006 milliard in 1929! Het behoeft dus niet te verwonderen, dat de elasticiteit van de New-Yorksche aandelenmarkt aanzienlijk is verminderd. De koersschommelingen zijn dientengevolge thans veel heviger dan ten tijde van de opstelling en verdere ontwikkeling der Dow-theorie. Hierbij komt nog, dat thans, in het tijdvak van de groote internationale kapitaalbewegingen, op Wallstreet veel meer dan vroeger door internationale verschijnselen, hetzij feiten of verwachtingen, invloed wordt uitgeoefend.

Om al deze redenen schijnt de afleiding bij voorbaat van een trend der aandelenkoersen uit de maxima en minima van koersschommelingen veel moeilijker dan de aanhangers van de Dow-theorie het doen voorkomen.

Al is ook in overeenstemming met de Dow-theorie, een ommekeer op de Amerikaansche beurzen waarneembaar, toch pleiten alle zuiver economische overwegingen tegen het leggen van een dergelijk causaal verband. Uit de berichten en statistieken inzake het economisch leven in Amerika blijken nog geen structurele dalingen van de bedrijvigheid daar te lande. De bedrijvigheid in de ijzer- en staalindustrie, de omzetten in den kleinhandel, het electriciteitsverbruik, de wagonladingen, dit alles beweegt zich op een zeer hoog niveau, dat inderdaad boven het peil van het vorige jaar ligt. Van een overproductie en overdreven voorraden kan nergens sprake zijn. De eenige, momenteel zichtbare, donkere zijde van het conjunctuurbeeld van de Vereenigde Staten is het vraagstuk van de prijzen en kosten. De spanningen in het raderwerk van de prijzen en kosten van het Amerikaansche bedrijfsleven zijn stellig toegenomen, spanningen, welke de rentabiliteit van de afzonderlijke ondernemingen in verschillende mate kunnen beïnvloeden. Het Amerikaanse bedrijfsleven moet reeds zeer dicht bij het rentabiliteitsmaximum staan. De kostenregressie door voortdurende vermeerdering van de productie begint te verminderen, omdat de economisch gunstigste capaciteit in vele gevallen bijna bereikt is. Onder normale omstandigheden zou hierdoor de lust tot nieuwe investeringen worden geprikkeld door een moderniseering, resp. uitbreiding van de bestaande fabrieken in staat zou kunnen zijn de dalende tendens der winstmarges te nivelleren.

* *

Steekhoudende economische argumenten voor een voortdurende baisseconstellatie worden tot dusver niet opgemerkt. Men dient echter af te wachten, of en welke storingen de huidige beursreactie in het Amerikaansche conjunctuurverloop aanricht. De regering is waarschijnlijk in staat, door geëigende, op de psyche der massa afgestemde, verklaringen en handelingen de uit de huidige beurspositie voortvloeiende schokken te paralyseeren. De koerswijziging in de officieele geldmarktpolitiek van het land doet vermoeden, dat men dezen weg wil gaan. Ook het geheele plan van de economische politiek van Roosevelt doet niet verwachten, dat hij werkeloos zal toezien bij een afbraak van het moeizaam opgerichte conjunctuurgebouw, evenmin als hij een overijlde hausse heeft geduld. Juist de staatsinterventie uit de periode van Roosevelt zou het kader van elke conjunctuurtheorie, welke 40, 20 of zelfs 10 jaren geleden werd opgesteld, kunnen doen springen.

Derhalve moet men ook de prognoses op grond van de Dow-theorie, hoe groot haar oogenblikkelijk succes ook mag zijn, met groot sceptisme beschouwen, voor zoover zich geen nieuwe, tot dusver onbekende feiten zouden voordoen.

Dr. H. E. PRIESTER.

VARKENSTELLINGEN EN VARKENSPRIJZEN.

De varkenshouderij beleeft thans gulden dagen. De prijsstijging, die in dit voorjaar is aangevangen, heeft zich voortgezet en thans (in Aug. 1937) is een prijs voor vette varkens bereikt van 30 ct. p. p. levend gewicht. Waar wij de laatste jaren gewend zijn aan matige, zoo niet lage prijzen, trekt een dergelijke notering wel bijzonder de aandacht. Eveneens zijn de biggenprijzen thans zeer hoog te noemen; noteringen van f 20 per stuk of zelfs nog hooger behooren niet tot de uitzonderingen. Ook de prijzen van de lichtere varkens, bestemd voor de baconbereiding, zijn zeer gestegen. Hierin echter is in de tweede helft van 1936, toen de prijzen der zware varkens nog zeer matig waren, alreeds verbetering opgetreden. Een vergelijking van de opbrengst van de geëxporteerde bacon over Sept. t/m. Dec. 1936 met de overeenkomstige maanden in 1935, toont zulks duidelijk aan:

Opbrengst bacon per 100 kg.		
	1936	1935
Sept.	f 68.27	f 58.58
Oct.	„ 82.49	„ 62.77
Nov.	„ 76.73	„ 56.06
Dec.	„ 76.74	„ 54.29

Als oorzaak van het thans geldende hoge prijsniveau wordt een zekere schaarschte aan varkens genoemd. Hierover kunnen de z.g. inventarisaties ons nader inlichten. Sedert de in werkingtreding der Crisismaatregelen t.a.v. de varkenshouderij zijn regelmatig tellingen van de varkensstapel gehouden. Deze tellingen, onderling vergeleken, kunnen ons belangrijke aanwijzingen geven of inderdaad van schaarschte gesproken kan worden. Bovendien is het van belang om na te gaan of deze schaarschte incidenteel is of dat zij langeren tijd zal aanhouden; m.a.w. of het door deze schaarschte veroorzaakte hogere prijsniveau zich langeren tijd zal handhaven. In zooverre zouden dus de tellingen dienstbaar aan een prijsprognose gemaakt worden¹⁾.

Voor een vergelijking van de tellingen met de varkensprijzen zal het dus in de eerste plaats noodig zijn, dat men tusschen beiden een zeker verband kan constateeren.

Dit komt dus neer op een vergelijking van de prijs- en tellingscurve. Wij nemen hiervoor *niet* de totale tellingen van het aantal varkens, daar dit tot geen resultaat kan leiden. De varkensstapel toch is opgebouwd uit dieren, die op zeer verschillende tijdstippen slachtrijp ter markt komen. Een big heeft bijv. ongeveer een jaar noodig om als vet varken aan de markt te komen, bij een varken van 100 kg kan zulks al binnen enkele maanden het geval zijn. De totale telling der varkens is dus opgebouwd uit elementen, die op zeer verschillende tijdstippen hun in-

¹⁾ Terloops zij in dit verband opgemerkt, dat men bij een ideale prognose zich een zekere wiskundige bewerking van het statistisch materiaal denkt, waaruit tenslotte een prognoseformule resulteert. De varkensprijzen en wat hiermede samenhangt zijn de klassieke voorbeelden dezer econometria geweest. Men denke hier aan de pogingen van Hanau (Duitsland) en Haas en Ezekiel (V. S.).

Varkensstellingen deden hierbij als materiaal vrijwel geen dienst; alleen Hanau gebruikt een jaarlijksche zeugentelling en interpoleert vervolgens hieruit de maandgegevens.

De oorzaak van dit weinig of niet gebruik maken van varkensstellingen zal wel gelegen zijn in het feit, dat men niet over voldoende periodieke gegevens beschikte. Wij zijn in dit opzicht in Nederland thans gelukkiger. Dank zij de depressie, beschikken wij alreeds voor de jaren 1932 t/m. Febr. 1937 over een 15-tal tellingen. Door de betrekkelijk korte tusschenruimte, welke deze tellingen scheidt, wordt een maandelijksche interpolatie minder gevaarlijk. Echter zijn de gegevens nog te gering in aantal om een wiskundige prognoseformule op te stellen, waarmede men met succes kan opereeren, zooals schrijver dezer helaas is gebleken.

Toch wil het mij voorkomen, dat zoo eenig materiaal voor prognosedoeleinden geschikt is, de tellingen dit wel bij uitstek zijn.

vloed op den prijs zullen laten gelden. Het zal dus duidelijk zijn, dat bij gebruikmaking der totale tellingen nimmer eenig verband tusschen prijzen en tellingen zou zijn aan te toonen.

Elke varkensinventarisatie is echter in gewichtsgroepen verdeeld. Daar er uiteraard een verband bestaat tusschen het gewicht en de leeftijd der varkens, is het dus mogelijk een keuze te doen uit deze groepen en zodoende een groep of een combinatie van enkele groepen te nemen, waarin varkens vereenigd zijn, wier leeftijd niet te veel uiteenloopt, zoodat tevens verwacht kan worden, dat de tijdstippen, waarop de dieren dezer groepen ter markt komen, evenmin te veel uiteen zullen loopen, en dus van deze groep als geheel een zekeren invloed op de prijzen zal uitgaan.

Een voorbeeld hiervan is de groep varkens boven 150 kg. De varkens tot deze groep behorende, zijn direct of vrij spoedig voor de vette varkensmarkt bestemd. Tusschen de tellingen van deze groep en de prijzen is dan ook een zeker verband te constateeren en wel in dier voege, dat gemiddeld de hoge tellingen leiden tot lage prijzen en lage tellingen tot hoge prijzen.

Past men op de tellingsreeksen en de hiermede overeenkomende prijsreeksen de berekeningsmethode der z.g. rechte correlatie toe, dan is de grootte van de correlatiecoëfficiënt een maatstaf voor het onderlinge verband der prijs- en tellingsreeksen¹⁾.

Zoo is bij de groep varkens boven 150 kg bij een faseverschil van 2 maanden, de correlatie het hoogst; bij de varkens boven 95 kg vindt men de hoogste correlatie bij een faseverschil van 3 à 5 maanden. De groep varkens boven 150 kg komt eerder ter markt dan zulks met een groot gedeelte der representanten van de groep varkens boven 95 kg het geval zal zijn. Dit verklaart dan ook, dat men bij de laatste groep een grooter faseverschil aantreft.

Ook is het mogelijk gebleken, bepaalde groepen te combineeren; de groep varkens boven 95 kg bijv. is een gecombineerde groep.

Bij de vergelijking van tellingen en prijzen dient het materiaal eerst eenige bewerking te ondergaan. Dit is op de gebruikelijke wijze geschied door niet de absolute cijfers tegenover elkaar te stellen, doch deze op een vergelijkbare basis te zetten, nl. als afwijkingen van hun trend of gemiddelde, gedeeld door

¹⁾ De correlatie kan positief of negatief zijn. Positieve correlatie doet zich voor wanneer een gemiddelde stijging van de eene reeks samengaat met de gemiddelde stijging van de andere reeks.

Bij een ideale positieve correlatie is de maximumwaarde der correlatiecoëfficiënt + 1. Bij een negatieve correlatie gaat een gemiddelde stijging van de eene reeks gepaard met een gemiddelde daling der andere reeks. Bij de ideale negatieve correlatie is de maximumwaarde van de correlatiecoëfficiënt - 1. Wij zullen hier bij de vergelijking van varkensstellingen en prijzen steeds met een negatieve correlatie te maken hebben. Zoo bestaat tusschen de groep varkens boven 150 kg en de prijzen van vette varkens een negatieve correlatie. In het grafisch beeld der tellings- en prijslijnen uit zich dit zoodanig, dat in groote trekken deze lijnen tegengesteld verlopen. (Zie grafiek I).

Wanneer wij de tellingscijfers van een zekere groep vergelijken met de prijscijfers, zoo kan dit geschieden door de prijs- en tellingscijfers van *dezelfde* maand onderling te vergelijken. Dit leidt echter niet steeds tot de hoogste correlatie, die in het gegeven geval mogelijk is. Door bijv. de tellingscijfers een of meer maanden ten opzichte van de prijscijfers te verschuiven, kan soms een hogere waarde van de correlatiecoëfficiënt verkregen worden. Vergelijkt men de cijfers *gelijktijdig*, dan spreekt men van een faseverschil van 0. Bij verschuiving van de tellingscijfers bijv. over een periode van 2 maanden (dus een vergelijking van de Januari-telling met den Maart-prijs, van de Februari-telling met den April-prijs, enz.) spreekt men van een faseverschil van 2 maanden. Wanneer de hoogste correlatie zich bijv. bij een faseverschil van 2 maanden voordoet, dan wil dit zeggen, dat de invloed van de telling op den prijs zich 2 maanden tevoren het sterkst doet gevoelen.

hun standaardafwijkingen¹⁾. Voor de prijzen alsmede de tellingsgroepen is bovendien nagegaan in hoeverre seizoenschommelingen bemerkbaar waren en zoo noodig zijn hiervoor correcties aangebracht.

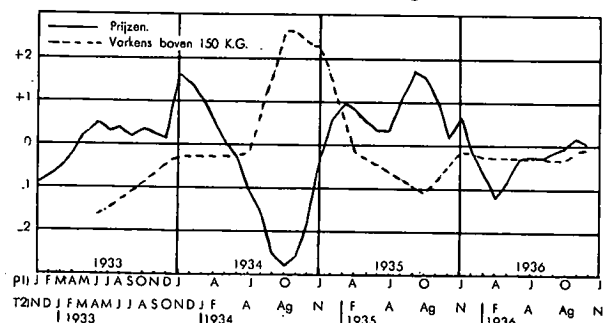
Dat men bij de tellingen met seizoenschommelingen rekening moet houden, moge uit het volgende blijken:

Het aantal varkens boven 95 kg is in het najaar steeds grooter dan in het voorjaar. Vele dezer varkens toch worden in het voorjaar als mestvarkens „opgelegd” en zijn dan in het najaar (October—November) slachtrijp. Zij doen zich derhalve in het najaar in de groep varkens boven 95 kg sterk gelden. Deze groep geeft dus in het najaar naar verhouding hogere tellingen dan in het voorjaar. Voor de biggen geldt het omgekeerde; de meeste biggen worden in het voorjaar geboren, waardoor Mei steeds de hoogste biggentellingen geeft. Door correctie met het seizoensindexcijfer wordt het bovendien mogelijk om tellingen van verschillende jaargetijden onderling te vergelijken.

Waar bij verdere bespreking dan ook tellingscijfers afzonderlijk worden genoemd, zijn deze steeds door hun seizoensindexcijfer gecorrigeerd, tenzij anders is vermeld. Daar met tussenpozen van enkele maanden wordt geïnventariseerd (de laatste jaren om de drie maanden) moest in de maanden waarin niet is geteld, interpolatie plaats vinden. Dit brengt uiteraard eenige onzekerheid met zich mede, welke echter niet is te vermijden.

GRAFIEK I

Prijzen van vette varkens en van de geïnventariseerde varkens boven 150 kg.

- 1) Prijsmaanden
- 2) Tellingmaanden

Uit het verloop van de prijs- en tellingscurve van grafiek 1 blijkt alreeds, dat een verband aanwezig is. Het verloop der curven is tegengesteld, hetgeen in het jaar 1934 wel zeer sterk tot uiting komt. Het faseverschil bedraagt 2 maanden: met een Januari-telling correspondeert een Maartprijs, met een Februari-telling een Aprilprijs, enz. De correlatie bedraagt bij dit faseverschil — 0.701, wat vrij hoog is te noemen.

Om dit in de grafiek 1 te laten uitkomen zijn dus de tellingen ten opzichte van de prijzen 2 maanden verschoven. De prijsmaanden zijn aangeduid met de letter P, de tellingsmaanden met de letter T. De bovenste jaaraanduiding (in de vakken) heeft betrekking op de prijzen, de onderste jaaraanduiding op de tellingen.

Ook al zou men echter een faseverschil van 0 nemen, dus de prijzen en de tellingen van eenzelfde maand tegenover elkaar stellen²⁾, dan is uit de figuur nog wel af te leiden, dat ook bij dit faseverschil een duidelijke betrekking tusschen de twee curven bestaat. Wij mogen hieruit dus concluderen, dat de varkens boven 150 kg invloed op den prijs der vette varkens uitoefenen.

¹⁾ Deze methode alsmede de berekening van seizoenschommelingen vindt men o.a. uitvoerig beschreven door Jhr. Ir. de Bosch Kemper in Econ. en Sociale Kroniek, 3e kwartaal 1929.

²⁾ Men denke hierbij de tellingcurve in de grafiek 1 weer 2 maanden „teruggeschoven”.

Al is deze invloed niet altijd even sterk, waarop de onvolkomenheid der correlatie al reeds wijst, zoo geldt in het algemeen voor de jaren 1933 t/m. 1936, dat lage tellingen hooge of vrij hooge prijzen te weeg brengen. Hoewel de tellingen van 1937 niet meer in de berekening zijn opgenomen, mag m.i. op grond van hetgeen in de jaren 1933 t/m. 1936 is geconstateerd, wel worden aangenomen, dat voor deze tellingen eveneens een soortgelijk verband met de prijzen bestaat.

De jongste telling varkens boven 150 kg waarover wij beschikken, is van Februari 1937. In duizendtallen uitgedrukt bedroeg deze telling 42. Hoewel deze telling ten opzichte van de gemiddelde telling over 1933—1936, die 65 bedroeg, vrij laag is, is zij geen unicum. In Sept. 1935 bedroeg zij eveneens 42, in Aug. 1935 zelfs 34. Gelijk ook thans het geval is, lagen de prijzen van vette varkens in de tellingsmaand en twee maanden daarna boven 20 ct.

Oefenen dus de tellingen van varkens boven 150 kg invloed uit op het prijsniveau, zoo kan men ook een invloed van den prijs op de telling waarnemen. Een lage telling kan het gevolg zijn van een laag prijsniveau: een hooge telling van een hoog prijsniveau.

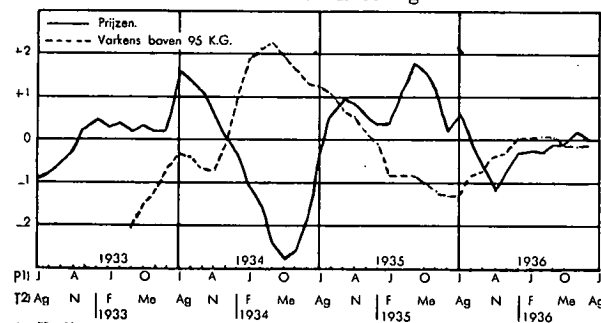
Bij hooge prijzen toch loont het om de varkens zwaarder af te mesten: immers hoe meer ponden varkensvleesch, hoe grooter winst. Bij lage prijzen, wanneer met verlies gewerkt wordt, is het zaak de verliespost zoo klein mogelijk te maken en zoo mogelijk het varken beneden een gewicht van 150 kg af te zetten.

In 1935 was het prijsniveau gedurende de maanden Mei, Juni en Juli laag te noemen, in Augustus stijgt het, om in October zijn hoogste punt te bereiken, waarna weer een lichte daling optreedt. Het aantal varkens boven 150 kg neemt van Mei t/m. Augustus 1935 af, stijgt van September t/m. November en neemt vervolgens weer af:

	(1935)	M.	J.	J.	A.	S.	O.	N.	D.
Prijzen p. p. levend gewicht	17.1	16.3	17.3	19.6	22.1	23.9	21	20.2	
Varkens boven 150 kg in duizendtallen ..	48	43	39	34	42	50	58	57	

GRAFIEK II

Prijzen van vette varkens en van de geïnventariseerde varkens boven 95 kg.

- 1) Prijsmaanden
- 2) Tellingmaanden

De varkens boven 95 kg zijn bestemd om als middelzware (120—150 kg), zware (150—180) en zeer zware (boven 180 kg) afgemest te worden. Door deze differentiatie is de invloed van deze groep reeds geruimen tijd te voren op de prijzen merkbaar. Zij is als het ware het reservoir, waaruit steeds slachtrijpe varkens voor de markt geput kunnen worden. In dit verband is haar beteekenis voor den duur van een prijshausse of -baisse ook van belang. Voor de jaren 1933 t/m. 1936 was de correlatie tusschen de prijzen van vette varkens en de varkens boven 95 kg als volgt:

Phaseverschil in maanden	Correlatie
2 maanden	— 0.62
3	— 0.71
4	— 0.76
5	— 0.77

Het verband tusschen prijzen en tellingen is dus het

hoogste (afgezien van de kleine verschillen der correlatiecoëfficiënten) wanneer de tellingen worden genomen, die 3 à 5 maanden aan de prijzen voorafgaan.

In grafiek 2 is het verband tusschen prijzen en varkens boven 95 kg bij een faseverschil van 5 maanden genomen. De prijsmaanden zijn hier weer met P, de tellingsmaanden met T aangegeven.

Dus met een Augustustelling correspondeert de prijs in Januari hieropvolgende; met een Septembertelling den prijs in Februari hieropvolgende; met een Novembertelling den prijs in April hieropvolgende enz.

In Februari 1937 bedroeg het aantal varkens boven 95 kg in duizentallen afgerond 254. T.o.v. het gemiddelde tellingscijfer over 1933 tot en met 1936, hetwelk 303 bedroeg, is dit dus vrij laag.

Wij moeten dan ook tot 1935 teruggaan om dergelijke lage cijfers aan te treffen. Februari 1935 gaf als tellingscijfer 251. Toch gaf dit cijfer in de eerst volgende 5 maanden geen aanleiding tot bijzondere hoge prijzen. Vermoedelijk werd dit veroorzaakt, doordat het aantal varkens boven 150 kg, hetwelk meer direct de markt beheerscht, toen nog vrij hoog was en dus de invloed van het betrekkelijk lage aantal varkens boven 95 kg tegenging. De Mei-telling in 1935 der varkens boven 95 kg was nog lager. Eveneens was toen het aantal varkens boven 150 kg belangrijk gedaald. In Augustus 1935 zien wij dan ook een prijsstijging:

Van Aug. tot en met Oct. 1935 stijgt het prijsniveau van 19,6 tot 23,9 ct. om in Nov. en Dec. 1935 weer tot 21 resp. 20,2 ct. terug te zakken. Intusschen is in Nov. 1935 het aantal varkens boven 150 kg alsmede het aantal der groep boven 95 kg weer toege-
nomen.

Varkens boven 95 kg.	Varkens boven 150 kg.	Prijs
Febr. '35 254 (laag)	61 (vrij hoog)	Matig tot Augustus
Mei '35 229 (zeer laag)	48 (laag)	Flinke stijging v. Aug.—Oct.
Nov. '35 251 (laag)	58 (vrij hoog)	Daling na October

De sterke stijging van het prijsniveau in de eerst volgende maanden na Febr. 1937 kan dan ook verklaard worden:

1. Doordat de geheele groep varkens boven 95 kg in Febr. 1937 betrekkelijk laag was.

2. Doordat dit eveneens bij het aantal varkens boven 150 kg het geval was.

Uit de Mei-telling 1937, waarvan nog geen doorgevoerde specificatie der tellingsgroepen bekend is, zoodat wij bijv. over de varkens boven 150 kg nog niet zijn ingelicht, blijkt ons, dat de groep varkens boven 95 kg is gedaald tot 206. Een dergelijke lage telling geeft de verwachting, dat het prijsniveau na Mei 1937 nog zal stijgen, althans dat dit zich vrij hoog zal kunnen handhaven. Dit is tot en met Aug. 1937 inderdaad het geval gebleken, van Mei tot en met Aug. steeg de prijs der vette varkens van 23,7 tot 30 ct. p. p. levend gewicht.

Het aantal zware varkens boven 150 kg zal vermoedelijk voor Mei 1937 eveneens een laag aantal geven.

De vraag is nu of er verdere teekenen zijn, die op het aanhouden van gunstige prijzen wijzen. Hiertoe zullen wij nog de tellingsresultaten van enkele jongere groepen van varkens moeten nagaan.

Aan de groep varkens boven 95 kg gaat de groep varkens van 60—95 kg vooraf.

Varkens van 60—95 kg.

Uit deze groep worden eensdeels de varkens boven 95 kg gerecruteerd, anderendeels gaan de tot deze groep behorende varkens bij een gewicht van ongeveer 95 kg als baconvarken ter slachtbank. De invloed van deze groep op de prijzen der vette varkens wordt daardoor onzekerder. Toch is er nog verband te constateren: bij een faseverschil van 5 maanden, dus tellingen 5 maanden aan de prijzen voorafgaande, bedroeg de correlatie over de jaren 1933 t/m. 1936 — 0.653.

De gemiddelde telling bedroeg over deze jaren in duizentallen 334. De Meitelling van dit jaar is buitengewoon laag, zooals uit het onderstaande blijkt:

	varkens van 60—95 kg
Mei 1933	438
„ 1934	431
„ 1935	234
„ 1936	282
„ 1937	223

De schaarschte in deze groep varkens, waaruit de zwaardere varkens toch moeten voortkomen, is voor het aanhouden van een hoog prijsniveau een gunstig teeken. Tevens kunnen wij hieruit afleiden, waarom het thans moeite kost het contingent bacon voor den export naar Engeland „vol” te krijgen. De baconvarkens worden immers ook uit deze groep gerecruteerd, als hierboven is medegedeeld. Bovendien is de animo tot levering van baconvarkens geringer, daar men bij de thans geldende hoge prijzen voor vette varkens de varkens liever zwaarder afmest.

Biggen en fokzeugen.

Voor de thans geldende hoge biggenprijzen geeft de telling van het aantal biggen beneden 6 weken in Febr. en Mei van dit jaar de verklaring. In genoemde maanden bedroegen de inventarisaties in duizentallen resp. 304 en 285. Het gemiddelde der tellingen bedroeg 1933 t/m. 1936, 383. De Mei- en Febr.-telling van dit jaar wijken dus belangrijk hiervan af.

De Mei-telling 1937 is de laagste biggentelling die ooit is voorgekomen. Met deze geringe biggentellingen correspondeeren uiteraard lage tellingen van fokzeugen. Het gemiddelde aantal fokzeugen over 1933 t/m. 1936 bedroeg in duizentallen 177. In Febr. en Mei 1937 waren de tellingen resp. 127 en 142. Dit is voor deze maanden laag, zooals een vergelijking met overeenkomstige maanden laat zien:

Fokzeugen in duizentallen	1933	1934	1935	1936	1937
Mei	230	154	149	171	142
Febr.	231	189	138	150	127

Het geringe aantal fokzeugen in Febr. jl. zal eensdeels veroorzaakt zijn, doordat de uitkomsten der varkenshouderij in 1936 zeer matig waren te noemen¹⁾. In het najaar zullen toen minder zeugen gedekt zijn. De Novembertelling 1936 wijst dit reeds uit:

Fokzeugen in Nov. in duizentallen	1933	1934	1935	1936
	264	156	160	149

Bovendien werd de toewijzing biggenmerken voor 1937 weer verminderd, wat met zich medebracht, dat er minder fokzeugen in dit voorjaar aangehouden konden worden, aangezien er tusschen het toegewezen aantal merken en fokzeugen verband bestaat.

Zoo is het bijv. mogelijk, dat een betrekkelijk geringe vermindering der toegewezen merken, alreeds een naar verhouding groote vermindering van het aantal fokzeugen met zich mede kan brengen. Ingevolge art. 28 der Crisisvarkensbeschikking 1937, wordt het aantal aan iedere georganiseerde toegewezen fokzeugen bepaald door deeling van het aantal toegewezen merken door 14 of 12, met afronding van een half op een. Nu is bijv. de groep georganiseerden, die een toewijzing van 21 merken in 1936 had, voor 1937 in het algemeen verminderd tot 19. 21 merken geven bij deeling door 14 nog 2 zeugen; 19 merken geven bij deeling door 14 slechts 1 zeug. Er zijn geen cijfers gepubliceerd hoeveel personen, die in 1936 21 merken hadden, in 1937 19 merken hebben ontvangen, zoodat dus de totale beperking van het aantal zeugen van 1936 op 1937 niet is na te gaan. Het vermoeden is gewettigd, dat dit vrij groot moet zijn.

Het geringe aantal fokzeugen en het hiermede gepaard gaande geringe aantal biggen wijst er dus op, dat een zekere schaarschte in de groepen jonge varkens voorloopig zal aanhouden. Voor het aanhouden van een vrij hoog prijsniveau is dit naast de door ons geconstateerde schaarschte in de oudere groepen varkens een gunstig voortteeken.

Ir. S. H. DE JONG l.i.

¹⁾ Men vergelijke hiervoor mijn artikel in E.-S.B. van 23 Juni 1937. In grafiek 1 van dit artikel is de rentabiliteitsmarge over 1933 t/m. 1936 uitgezet. Hieruit blijkt, dat het jaar 1936 zeer matige uitkomsten geeft.

AANTEKENINGEN.

Betekenis van prognose over het petroleumverbruik in de Vereenigde Staten.

Over de waarde van prognoses in het economisch leven wordt verschillend geoordeeld. Dat aan een prognose ontzaglijke moeilijkheden verbonden zijn, zal niemand ontkennen. In vele gevallen is het echter noodzakelijk om een schatting te maken. Men denke slechts aan de internationale kartelovereenkomsten van grondstoffen, die periodiek het productiequotum vaststellen en daarvoor als richtsnoer het toekomstig verbruik moeten kennen en dus met alle factoren, zoowel van algemeenen als van bijzonderen aard rekening moeten houden. Welke groote vergissingen daarbij gemaakt kunnen worden, leert een voorbeeld uit de petroleumindustrie, waarop in „Internationale Petroleum-Korrespondenz” wordt gewezen.

Indien men een klassiek voorbeeld wil zien voor de ontoereikendheid, welke elke raming van het toekomstig petroleumverbruik uiteraard moet hebben, aldus genoemd blad, dan behoeft men slechts de huidige cijfers van de Amerikaansche behoefte met de ramingen te vergelijken, welke het American Petroleum Institute in zijn in 1935 gepubliceerd rapport over de Amerikaansche petroleumindustrie heeft gegeven. In het tweede hoofdstuk van dit boek, dat gewijd is aan de waarschijnlijke toekomstige behoefte aan ruwe olie en motorolie in de Vereenigde Staten, wordt de toekomstige behoefte voor perioden van 5 jaren tot 1960 vooruitgeraamd op basis van zeer omvangrijk statistisch materiaal en met gebruikmaking van de meest betrouwbare methoden. Deze berekeningen werden midden 1935 afgesloten, dateeren dus van nauwelijks twee jaren geleden en reeds nu blijkt, dat zelfs de meest eminente deskundigen, die aan het onderzoek hebben deelgenomen, de toeneming van het verbruik in Amerika in sterke mate hebben onderschat.

De ramingen van het verbruik voor de binnenlandsche behoefte aan benzine in Amerika waren gebaseerd op zeer zorgvuldige cijferreeksen omtrent de toeneming van personen- en vrachtauto's, evenals op het gemiddelde benzineverbruik. Het aantal geregistreerde automobielen zou volgens deze berekening van 1935 tot 1940, resp. 1945 stijgen van 26 mill. tot 29.2 mill., resp. 31.5 mill. In Amerika waren er echter in 1936 reeds 28.3 mill. automobielen, terwijl dit cijfer aan het einde van dit jaar op basis van de huidige automobielverkoop meer dan 30 mill. zal bedragen. Het aantal automobielen in Amerika zal dus reeds einde 1937 het punt zijn genaderd, dat men twee jaren geleden pas tusschen 1940 en 1945 voor mogelijk hield.

Hiermede was dus reeds de basis voor de berekening van het benzineverbruik wankel geworden en hetzelfde geschiedde voor het verbruik van andere aardolieproducten. De onverwacht snelle en sterke opleving van het Amerikaansche bedrijfsleven heeft tot een veel snellere en veel sterkere verhooging van het verbruik geleid dan de mannen van de praktijk nog kort geleden meenden te mogen verwachten. Dit blijkt zeer duidelijk uit de vergelijking van de ramingen van het A.P.I. met de feitelijke ontwikkeling:

Binnenlandsche behoefte in de Ver. Staten (in mill. vaten).

	Raming A.P.I.		Werkelijk verbruik		
	1935	1940	1935	1936	1937 ¹⁾
Motorolie	394.5	519	397	440	ca. 490
Gas- en stookolie	347.5	390	367	409	„ 450
Smeeroliën	19.5	24.0	19.7	22.7	„ 25.0
Ruwe olie voor de raffinageverwerking	901.5	1.081	898	1.000	„ 1.140
Ruwe olie als zoudanig verbruikt	18	18	34	39	„ 45
Ruwe olie, totaal	919.5	1.099	932	1.039	ca. 1.185

¹⁾ Geraamd.

Zooals uit deze vergelijking blijkt, zal de totale behoefte aan ruwe olie in Amerika in 1937 reeds

aanzienlijk grooter zijn, dan men deze voor 1940 heeft geraamd.

„Indien men met alle factoren rekening houdt”, zoo luidt de conclusie, welke het Petroleum Instituut uit zijn berekeningen trekt, „mag worden aangenomen, dat het hoogtepunt van de behoefte aan ruwe olie in 1950 met 1.108.900.000 vaten zal zijn bereikt; daarna zal zij dalen. . . .”. Dit hoogtepunt zal echter reeds in 1937 worden overschreden, terwijl alle teekenen voorloopig wijzen op een verdere stijging van de Amerikaansche behoefte aan aardolieproducten. Voor het topjaar 1950 berekende men de gemiddelde dagproductie aan ruwe olie alleen voor de dekking van de binnenlandsche behoefte benodigd op 3.041.000 vaten; in 1937 heeft men hiervoor echter reeds meer dan 3.250.000 vaten nodig. De „überhaupt” — en pas over 15 jaren — verwachte maximum-behoefte zal dus reeds na twee jaren met ca. 7 pCt. worden overvleugeld!

De genoemde ramingen betreffen de „trend” van het verbruik voor vijfjarige perioden en schakelen daarom de conjuncturele schommelingen uit. Hoe hoog men echter den conjuncturelen factor binnen de jongste verbruiksvermeerdering van aardolieproducten in de Vereenigde Staten wil taxeeren, het lijdt geen twijfel, dat de ontwikkeling ook structureel de trendmatige ramingen van het Petroleum Instituut verre overtrof. Want zelfs op het dieptepunt van de crisis van de voorafgegane depressiejaren heeft het Amerikaansche binnenlandsche verbruik geen noemenswaardigen absoluten achteruitgang ondergaan, doch tot 1932 slechts een stagnatie van de verbruikstoename, om van dat tijdstip af weder geregeld te stijgen.

Daarmede wil niet gezegd zijn, dat de schattingen van het A.P.I. waardeloos zijn. Integendeel, het cijfermateriaal is zeer bruikbaar, maar de stijging van het Amerikaansche oliegebruik is zoo groot en voltrekt zich met zooveel kracht, dat men aan een natuurverschijnsel zou kunnen gelooven. Prognoses van het verbruik blijven echter noodzakelijk, omdat de petroleumindustrie, als weinig andere industrieën, een kompas nodig heeft om zich te oriënteren.

De ontwikkeling der wereldproductie van mineralen en metalen.

In Annexe I van het rapport van de Volkenbondscmissie voor het bestudeeren van het grondstoffenvraagstuk¹⁾, is sprake van de ontwikkeling der wereldproductie van grondstoffen, waarbij zich ten aanzien van de mineralen eenige interessante feiten voordoen.

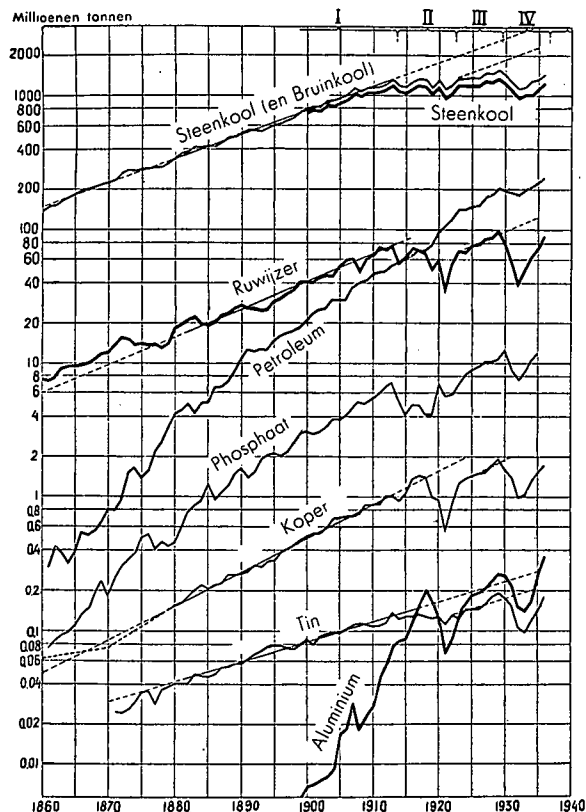
Voor de ontwikkeling der grondstoffenproductie in het algemeen geeft de schrijver, Prof. Ivar Högbom uit Stockholm, een aantal perioden aan, welke men in het diagram met Romeinsche cijfers aangegeven vindt. Deze zijn als volgt:

1. periode voor den oorlog met normale vooruitgang (waaraan in hoofdzaak een ontwikkeling ontleend wordt, welke de schrijver als normaal karakteriseert);
2. periode van verwarring tijdens en na den oorlog (1914—1922), waarin de normale ontwikkeling onderbroken wordt;
3. periode van vooruitgang na den oorlog;
4. periode van verstoringen gedurende de wereldcrisis (en herstel) van 1930—1936. Een nieuwe stijging boven het niveau van 1936 zou men niet meer als herstel kunnen beschouwen.

In de eerste periode zien wij een constante stijging over de geheele linie, nauwelijks gestoord door tijperken van welvaart of inzinking. De gebeurtenissen na 1914 vormen een onderbreking van den vroegeren vooruitgang of leiden tot een achteruitgaande beweging.

¹⁾ Rapport de la Commission pour l'étude du problème des matières premières (Genève 1937).

Wereldproductie van de voornaamste mineralen en metalen, 1860—1937. (Logarithmische schaal).

Voor den oorlog bestond er een vrijwel ononderbroken rythme van toeneming der productie van minerale grondstoffen, al was de maat voor de diverse categorieën verschillend.

Zoo steeg de wereldproductie van kolen met een gemiddelde van 4.2 pCt. per jaar van 1870—1910. Voor koper was dit gemiddelde van 1880—1913 5.9 pCt. en voor olie 8.4 pCt. Deze cijfers houden in een verdubbeling van de productie in resp. ongeveer 17, 12 en 8½ jaar.

Hieruit blijkt tevens de snelle toeneming in belangrijkheid van olie t.o.v. kolen. Een verschuiving, welke weer gevolgen heeft op het gebied van den internationalen handel. Van de kolenproductie nam namelijk slechts 12 pCt. aan den wereldhandel deel (de rest voor binnenlandsch gebruik), terwijl bij de olie dit percentage 45 is. Kolen waren tot nog toe als standplaatsfactor voor de industrie van groote beteekenis, hetgeen bij olie veel minder het geval is.

Na den oorlog gaven de jaren 1923—1929 wederom een overeenkomstig rythme van toeneming te zien als vóór 1914 (uitgezonderd bij de kolen, welke naar verhouding veel van hun belangrijkheid als industriële grondstof verloren hebben).

Het blijkt, dat het stabiele rythme van toeneming, waarvan hierboven sprake is, slechts dan begint, wanneer de productie van de betrokken grondstof een bepaald volume bereikt heeft (iets wat bij kolen in de 60er jaren reeds het geval was; bij olie pl.m. 1880; bij fosphaten 1885 en bij aluminium is dit thans twijfelachtig).

De hier geschetste reusachtige productie-toeneming kan zich slechts dan voortzetten, wanneer de bronnen en afzetmarkten zulks mogelijk maken. Op korten termijn is echter een uitputting, resp. verzadiging niet te verwachten, wanneer men de geografische expansie en de intensivering van productie en consumptie in aanmerking neemt.

Bij dit alles dient men de productie en consumptie over de geheele wereld te beschouwen, waarbij blijkt, dat een kleine teruggang beneden het normale rythme in de „oude” landen, gecompenseerd wordt door een snelle ontwikkeling in de „nieuwe” landen.

Tenslotte valt hierbij nog op te merken, dat de

groote verschuivingen in de consumptie aan het einde van de 19e en het begin van de 20e eeuw in hun geheel het regelmatig verloop der ontwikkelingscurven niet aangetast hebben. Zoo wordt de olie, welke voorheen als lampolie dienst deed, thans vnl. voor voeding van explosie-motoren gebruikt. Iets dergelijks zien wij o.a. ook bij gietijzer en koper.

Opbouw en aanvulling van de Oostenrijksche arbeidsmarkt.

Het, ondanks eenige verbetering in de laatste jaren, ook in Oostenrijk nog steeds klemmende probleem der werkloosheid en de kansen van een toekomstige oplossing daarvan, zijn aanleiding geweest tot een analyse der arbeidsmarkt en haar ontwikkeling.

Aan het uitgebreide materiaal door Prof. R. von Strigl in dit verband samengebracht¹⁾, ontleenen wij het volgende:

Men kan de arbeidsmarkt in twee categorieën indeelen, en wel in die der arbeiders en die der „Angestellten” (bedienden in handel en bedrijf). De eerste categorie valt dan weer uiteen in landarbeiders en industriële arbeiders, terwijl tenslotte nog een indeeling naar geslacht mogelijk is.

Om een statistisch overzicht van den stand van tewerkstelling en werkloosheid en hun ontwikkeling te verkrijgen, kan men van verschillende bronnen gebruik maken. In de eerste plaats geeft de volkstelling van Maart 1934 belangrijk cijfermateriaal. Dan zijn er de gegevens van de arbeidsbeurzen, de sociale-verzekeringsmaatschappijen (ongevallen-, ziekte- en werkloosheidsverzekering) en de „Kammer für Arbeiter und Angestellte in Wien”.

Toch doen zich, ondanks dit groote aantal bronnen, bij het vormen van een juist beeld vele moeilijkheden voor. De volkstelling geeft in het algemeen een iets te hoog werkloosheidscijfer, terwijl dat der vrouwelijke werkloosheid aan den lagen kant blijft. De cijfers van de arbeidsbeurzen zijn om verschillende redenen te laag; die der overige genoemde instellingen zijn uit den aard der zaak veelal onvolledig.

De ontwikkeling der tewerkstelling kan men evenwel vrij goed aflezen; deze is sinds 1933, en vooral sinds 1935 een stijgende. (Ofschoon deze stijging slechts gering is in verhouding tot de groote dalingen sinds 1929).

Daar de buitenlandsche handel per hoofd der bevolking in Oostenrijk vrij groot is, zijn de afzetmogelijkheden van grooten invloed op den opbouw der binnenlandsche productie. Daarnaast hebben veranderingen in de productietechniek ook verschuivingen in de arbeidsbehoefte tengevolge.

Het is daarom dan ook niet noodzakelijk (en thans ook niet in overeenstemming met de werkelijkheid), dat de vroegere achteruitgang in de verschillende productiegroepen zich weer gelijkmatig herstelt.

Tenslotte kan een vooruitgang in bepaalde takken ook nog het gevolg zijn van bepaalde economisch-politieke bevorderingsmaatregelen, waarover thans echter nog moeilijk iets met zekerheid te zeggen valt.

Op de landbouw-arbeidsmarkt zet de voortdurende daling der tewerkstelling, welke slechts in de periode na den oorlog tijdelijk onderbroken werd, zich voort. In de cijfers der arbeidsbeurzen komt deze werkloosheid niet goed tot uitdrukking. Dit houdt o.m. verband met het in deze categorie vaak ontbrekende subjectieve bewustzijn van werkloosheid. Overigens bestaat er een vrij scherpe scheiding tusschen de beide markten, welke vooral toe te schrijven is aan den bestaanden indruk van een sterk verschil in loonniveau. Het hoogere geldloon op de industriële arbeidsmarkt oefent een groote aantrekkingskracht uit op de (vooral jongere) landbouwarbeiders. Zoo ontstaat er een voortdurende stroom, welke tevens de

¹⁾ Beilagen 5 en 7 van de „Monatsberichten des Österreichischen Institutes für Konjunkturforschung” 1936—1937.

werkloosheid op de landbouwarbeidsmarkt eenigszins verlicht (waardoor dan weer tegentendenzen in het leven geroepen worden).

Op de industriële arbeidsmarkt brengt het bestaan van het subjectieve bewustzijn van werkloosheid mee, dat een scherpe begrenzing van het begrip „werkloos” zeer moeilijk is. Vooral in de stad zullen velen, welke af en toe gelegenheidswerk verrichten, ofwel buiten hun eigenlijk beroep werkzaam zijn, zich als werkloos beschouwen (en zich derhalve bij een arbeidsbeurs doen inschrijven). Daartegenover zullen meehelpende familieleden (die een groote reserve van de arbeidsmarkt vormen), zich slechts bij een volkstelling als werkloos opgeven.

De technische moeilijkheden bij het onderzoek van dit vraagstuk zijn dus groot.

Het aantal werklozen in Oostenrijk nu, zou eind Juli 1937 ongeveer 240.000 bedragen hebben¹⁾.

De leeftijden-opbouw op de arbeidsmarkt.

Om de bevolking op peil te houden of te doen groeien, dient de bevolkingspyramide breed onderaan te zijn (immers door sterfte tijdens het opgroeien vallen velen af). Voor het op peil houden van den arbeidersstand is een verbreding der lagen van tewerkgestelden in de jongere leeftijdsklassen, evenzeer noodzakelijk; dit geldt nog sterker voor gekwalificeerde arbeiders, waarbij het aantal oorzaken van afval onderweg grooter is dan bij de bevolking als geheel.

Nu staat het er met de bevolkingspyramide in Oostenrijk, en vooral in Weenen, tengevolge van het zeer lage geboortecijfer, slecht voor. De lagen van 20—40 jaar zijn het sterkst bezet.

Voor het samenstellen van een pyramide der gekwalificeerde arbeiders is men aangewezen op de getallen der leerlingen en op den leeftijden-opbouw bij de ziekte-verzekering der arbeiders.

Bij onderzoek blijkt dan, dat de arbeidersstand over het algemeen „überaltet”, en de „Nachwuchs” onvoldoende is. De uitval aan gekwalificeerde arbeiders zal later niet uit de thans werklozen aangevuld kunnen worden (want ook daar bestaat een „Überalterung” van de gekwalificeerden), en de jeugd zal daartoe evenmin geschikt zijn. Bij de werklozen is de groep van 20—29 jaar het sterkst bezet.

De veranderingen in den leeftijden-opbouw der tewerkgestelden zijn vrij groot. Vooral de daling van het aantal in de jongere groepen, en meer speciaal bij de mannelijke arbeiders (technische en economische factoren zijn voor dit laatste aansprakelijk).

De redenen voor deze veranderingen kunnen velerlei zijn. Niet alleen de op sociale motieven berustende personeelpolitiek der bedrijven, maar ook en vooral, de behoefte der kwaliteitsproductie aan gekwalificeerde arbeiders, zijn hier van invloed. Deze arbeiders groeien nl. slechts in het bedrijf zelf, en de moeilijkheden na den oorlog (nood, arbeidsonrust, inflatie en werkloosheid), hebben dit proces in hooge mate belemmerd. Daardoor kan men de beste arbeiders vaak slechts in de hoogste leeftijdsgroep vinden. Terwijl een tendens tot „vergreisung” in de bevolkingsbeweging te bespeuren valt, is deze reeds in den leeftijden-opbouw der tewerkgestelden aanwezig.

Bij de „Angestellten” krijgt men hetzelfde beeld als bij de arbeiders.

Van de jeugd-werkloosheid, welke van dit alles het gevolg is, geven de volgende cijfers een beeld:

Van de Oostenrijksche kinderen boven 14 jaar was ongeveer 50 pCt. in 1935 werkloos; 20 pCt. werkte als hulparbeider, 20 pCt. bezette een plaats als leerling en de rest verrichtte huishoudelijke bezigheden of bleef op de schoolbanken zitten.

Deze stand van zaken doet vanzelf de vraag ontstaan naar de toekomst der Oostenrijksche arbeidsmarkt.

¹⁾ Zie ook Dr. Oberascher in „Wirtschaftsdienst” No. 35 van 27 Aug. 1937.

De aanvulling van de Oostenrijksche arbeidsmarkt.

Kwantitatief bezien dient allereerst het dalende geboortecijfer genoemd te worden. Het geboortecijfer is opvallend laag in de werkloozengezinnen in Weenen, waar het kinderaantal slechts 0.97 per gezin is.

Het aantal jeugdigen tot 15 jaar is dan ook sterk achteruit gegaan (in 1910 1.985.000 tegen in 1934 1.599.000) vooral in Weenen (501.000 tegen 274.000).

Toch is dit niet de eenige en bedenkelijkste oorzaak, waardoor de aanvulling van de arbeidsmarkt in het gedrang zou kunnen komen. Wanneer nl. de kwalitatieve kant van de zaak bekeken wordt, blijkt, dat het aantal gegadigden voor een plaats als leerling nog zeer groot is; veel grooter dan het aantal beschikbare plaatsen (een omstandigheid, welke voorloopig nog wel zal blijven bestaan). De aanvulling van de gekwalificeerde arbeidskrachten in de toekomst is vooral afhankelijk van de beroepsscholing. De stand van zaken in dit opzicht is echter een zeer bedenkelijke. Van 1922—1937 liep het aantal leerlingen van scholen voor voortgezette vakontwikkeling in Weenen terug van 39.196 tot 18.582. Ook de tewerkstelling der jeugdigen (onontbeerlijk voor verdere vakbekwaming) was in 1935 t.o.v. 1928 met meer dan 100.000 teruggegaan.

Voor de 73.438 jeugdigen die gedurende 1931—1935 de school verlieten, waren slechts 40.100 plaatsen als leerling beschikbaar (43.6 pCt. bleef dus van verdere vakscholing verstoken)¹⁾.

Over de kwaliteit van de aanvulling in de naaste toekomst is het moeilijk nauwkeurige cijfers te geven. Werkloosheid doet op den duur goede scholing vergeten; arbeid kan zelfs minder goede scholing verhelpen. De gekwalificeerde arbeider ontstaat pas alarbeidende.

Omtrent de graden van kwalificatie der tegenwoordige werkloze arbeiders kan men evenwel eenigszins een conclusie trekken uit den duur der tewerkstelling in de laatste jaren (ofschoon zuivere cijfers moeilijk te krijgen zijn).

Bij de metaalbewerkers vinden wij den maximum tewerkstellingsduur in de afgelopen 10 jaar in de hogere leeftijdsklassen. Het percentage hunner, dat langer dan 5 jaar in de genoemde periode gewerkt heeft, bedroeg 18.47. Voor eenige andere beroepen was dit: houtbewerkers 23.05, leerbewerkers 25.36, banketbakkers 27.78 en kappers 20.71.

Bij de „Angestellten” vinden wij een overeenkomstige leeftijdenopbouw. De werklozen van deze categorie staan slechts voor de helft bij de arbeidsbeurzen ingeschreven; vooral de jeugdigen zijn hierbij weinig ingeschreven. De tewerkstellingsperiodes zijn hier iets langer, hetgeen echter nog niet op een grootere tewerkstellingsmogelijkheid behoeft te wijzen.

De tewerkstelling van arbeiders is meer crisisegevoelig (grootte afhankelijkheid van de conjunctuur); de „Angestellten” worden evenwel meer getroffen door een structurele werkloosheid. Een opleving heeft dus sneller invloed bij de arbeiders.

De „Angestellten” kan men splitsen naar vooropleiding; daarbij blijkt, dat de beroepsvooruitzichten over het algemeen slechter worden naarmate de vooropleiding hooger geweest is, (vooral bij technische in vergelijking met commercieele beroepen). De academici zijn er het slechtst aan toe. Volgens berekeningen van Prof. Wilhelm Winkler zijn er in Oostenrijk per jaar ongeveer 1500 academici noodig, waartegenover het aantal afstudeerenden 3000 à 3500 bedraagt.

Al is wellicht de eerste jaren nog geen gebrek aan gekwalificeerde arbeiders te voorzien, een toename van den omvang van het economisch leven kan zulks toch actueel doen worden.

De groote gevaren, welke vooral een permanente jeugdwerkloosheid met zich brengt, zullen steeds een aansporing zijn tot pogingen dezen omvang zoo veel doenlijk te vergrooten.

¹⁾ Dr. Hans Kraus, „Lehrlings-, Jugend- und Berufsfürsorge”, Heft 8 1936.

Raming van de Europeesche bietsuikerproductie in 1937/38.

In de afgelopen week publiceerde F. O. Licht zijn eerste raming van de Europeesche bietsuikerproductie als volgt:

	1937/36 Raming in tons	1936/37 Opbrengst in tons	1935/36 Opbrengst in tons
Duitschland.....	2.150.000	1.825.996	1.692.369
Tsjecho-Slowakije	750.000	717.247	564.798
Oostenrijk	150.000	146.473	205.870
Hongarije	120.000	143.783	116.960
Frankrijk.....	930.000	881.161	925.211
België	245.000	243.101	240.947
Nederland	220.000	247.309	239.224
Denemarken	220.000	220.000	244.800
Zweden.....	310.000	299.196	294.501
Polen	560.000	464.217	449.461
Italië.....	350.000	338.007	327.618
Spanje	205.000	226.000	200.094
Dantzig	10.000	7.500	—
Joego-Slavië	50.000	100.746	89.816
Roemenië	90.000	71.841	134.573
Bulgarije	28.000	11.969	18.428
Zwitserland.....	12.000	9.200	8.200
Engeland	450.000	580.100	522.691
Ierland.....	90.000	99.396	92.007
Finland.....	10.000	10.900	8.655
Letland.....	47.000	42.434	50.300
Lithauen.....	30.000	30.439	24.465
Turkije.....	64.000	73.512	59.808
Europa zonder Rusland....	7.111.000	6.790.527	6.510.796
Rusland	2.100.000	2.000.000	2.600.000
Europa incl. Rusland.....	9.211.000	8.790.527	9.110.796

De grootere oogst, die voor Duitschland in uitzicht gesteld wordt, is van geen beteekenis voor de wereldmarkt, aangezien Duitschland van zijn export-quotum van 120.000 tons, dat volgens de internationale overeenkomst aan dit land werd toegestaan, van 70.000 tons vrijwillig afstand gedaan werd, terwijl het twijfelachtig is of van een uitvoer der resterende 50.000 tons, in verband met de toegenomen binnenlandsche consumptie, gebruik zal worden gemaakt.

De zichtbare suikervoorraden in de wereld.

De zichtbare voorraden per 1 Sept. zijn volgens C. Czarnikow :

In tons	1937	1936	1935
Duitschland.....	321.000	364.000	371.000
Tsjecho-Slowakije	75.000	101.000	103.000
Frankrijk.....	189.000	323.000	392.000
Nederland.....	89.000	135.000	157.000
België	52.000	63.000	66.000
Hongarije.....	35.000	27.000	28.000
Polen	77.000	87.000	103.000
U.K. Geimp. suiker	191.000	155.000	213.000
„ Binnenl. „	68.000	14.000	31.000
Europa.....	1.097.000	1.269.000	1.464.000
V.S. Alle havens	160.000	401.000	647.000
Cubaansche havens	353.000	270.000	374.000
Cuba binnenland.....	907.000	766.000	763.000
Java	648.000	904.000	1.577.000
Totaal.....	3.165.000	3.610.000	4.825.000

INGEZONDEN STUKKEN. EEN NEDERLANDSCHE EXPORT, DIE VOOR GOED VERLOREN DREIGT TE GAAN.

De Nederlandsche Kamer van Koophandel voor Duitschland te 's-Gravenhage schrijft ons:

Toen in Mei 1936 door Runderlass 75/36 D. St./25/36 Ue.St. het gebruik van de „monatliche Freigrenze" voor betaling van goederenleveranties verboden werd, beteekende dit een zeer ernstige slag voor een reeks van Nederlandsche, op export aangewezen, branches. De beteekenis van de „Freigrenze" was weliswaar door de geleidelijke vermindering op R.M. 200 en daarna op R.M. 50 en verder op R.M. 10 geringer geworden, maar toch was het bedrag van R.M. 10 dikwijls nog voldoende, om in de dringende behoeften te voorzien. Er waren tal van Nederlandsche bedrijven, welke gewend waren aan talloze kleine Duitsche afnemers te leveren, terwijl zij hun betalingen eerst gemakkelijk binnen de „Freigrenze", later nog bij wijze van afbetaling door middel van de beperkte „Freigrenze" konden ontvangen. Dit verschijnsel had een vrij belangrijken omvang bij den export van zaden, pootgoederen, bloembollen, sierteeltproducten, snijbloemen, boterzuren, boter- en kaaskleursel, chemicaliën voor den landbouw, kaasmerken en in sommige gevallen ook voor groenten en zuivelproducten, enz. De hoeveelheden, die door middel van deze leveringen aan kleine lieden werden geëxporteerd, mag men niet onderschatten. Er waren firma's, die honderden van dergelijke afnemers in Duitschland hadden en die met hun oude cliëntèle op deze manier op de meest prettige wijze zaken deden. Aan deze belangrijke Nederlandsche export is door Runderlass 75/36 D.St. volkomen een einde gemaakt. Voor de betreffende exporthoeveelheden zijn betalingscontingenten meestal niet te verkrijgen, en als zij nog te verkrijgen zijn, dan zijn de Duitsche afnemers (kleine tuinders, heel kleine kooplieden, boeren, enz.) niet in staat en ook niet geneigd hiervoor een deviezenvergunning aan te vragen. Voortzetting van een deel van deze leveranties geschiedt veelal nog, doordat betaling op Sperrkonto plaats vindt, hoewel aanvraag tot vergunning daartoe in talrijke gevallen moeilijkheden oplevert; ook wordt nog veel op credit geleverd in de hoop, dat eens betaling zal kunnen volgen. Duidelijk is, dat deze twee mogelijkheden van voortzetting van dit handelsverkeer minder gewenscht zijn. Overigens zijn de relaties met deze trouwe en meestal zeer fatsoenlijke afnemers van Nederlandsche producten, welke relaties een belangrijk deel van de Nederlandsche goodwill bij den handel op Duitschland uitmaakten, in den tijd der vermindering der „Freigrenze" reeds verslapt en na Mei 1936 volledig afgebroken. Door het verloren gaan dezer relaties dreigt een regelmatig en meestal prettige export geheel teloor te gaan.

Nu een nieuwe Clearing-overeenkomst moet worden afgesloten, meent de Kamer in het belang van den voor den Nederlandschen export zoo belangrijke verkoop aan kleine lieden in Duitschland de aandacht

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	3-9 October 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	3-9 October 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	16.786	1.220.325	760.678	—	17.735	8.661	1.238.060	769.339
Rogge	7.745	217.697	200.816	—	3.375	1.976	221.072	202.792
Boekweit.....	428	12.195	19.938	—	—	350	12.195	20.288
Mais.....	45.249	941.551	585.444	—	121.629	117.276	1.063.180	702.720
Gerst	9.448	263.686	237.880	2.125	10.764	14.763	274.450	252.673
Haver	4.254	120.110	74.540	—	3.180	1.175	123.290	75.715
Lijnzaad	4.556	154.511	197.089	7.985	178.095	145.016	332.606	342.105
Lijnkoek	175	55.351	39.657	—	—	375	55.351	40.032
Tarwemeel	2.435	30.064	28.724	—	5.475	7.296	35.539	36.020
Andere meelsoorten	900	32.168	26.810	—	6.635	1.101	38.803	27.911

op deze leemte te moeten vestigen, opdat bij de nieuwe onderhandelingen ermede rekening wordt gehouden en een vorm wordt gevonden om dezen export niet volledig verloren te doen gaan.

GROOTHANDELSPRIJZEN.

(Indexcijfers gebaseerd op 1928—1929 = 100).

		TUINBOUWARTIKELEN (s-Gravenhage)							
		DRUIVEN Black Alicante per kg. Westland		BLOEM- KOOL 1e soort p. 100 st. Groote- broek ¹⁾		TOMATEN A p. 100 kg. Westland		VROEGE AARD- APPELEN p. 100 kg. Groote- broek	
		cts.	%	f	%	f	%	f	%
1928		80	111,1	14,80	92,4	20,—	111,1	4,93	122,0
1929		64	88,9	17,23	107,6	16,—	88,9	3,15	78,0
1930		62	86,1	14,22	88,8	20,—	111,1	4,12	102,0
1931		49	68,1	7,54	47,1	14,50	80,6	4,95	122,5
1932		41	56,9	9,92	61,9	11,50	63,9	1,69	41,8
1933		31	43,1	6,69	41,8	8,21	45,6	0,85	21,0
1934		27	37,5	8,28	51,7	5,53	30,7	3,23	80,0
1935		29	40,3	8,85	55,2	6,64	36,9	3,14	77,7
1936		35	48,6	7,71	48,1	7,31	40,6	2,41	59,7
Juli	1936	—	—	—	—	7,47	41,5	2,06	51,0
Aug.	"	48	66,7	—	—	4,23	23,5	2,75	68,1
Sept.	"	25	34,7	5,81	36,3	3,45	19,2	—	—
Oct.	"	31	43,1	9,84	61,4	14,10	78,3	—	—
Juli	1937	—	—	—	—	11,76	65,3	3,46	85,6
Aug.	"	45	62,5	10,03	62,6	5,06	28,1	3,17	78,5
Sept.	"	31	43,1	10,78	67,3	4,97	27,6	2,54	62,9
23 Aug.-1 Sept.	"	41	56,9	10,03	62,6	4,36	24,2	2,84	70,3
1-8 Sept.	"	37	51,4	10,32	64,4	4,07	22,6	2,54	62,9
8-15 "	"	33	45,8	10,30	64,3	4,—	22,2	—	—
15-22 "	"	30	41,7	10,85	67,7	4,93	27,4	—	—
22-29 "	"	26	36,1	11,84	73,9	6,57	36,5	—	—
29 Sept.-5 Oct.	"	29	40,3	11,50	71,8	4,80	26,7	—	—

¹⁾ De jaren 1928 en 1929 Broek op Langendijk.

ONTVANGEN BOEKEN.

Incoterms 1936 Règles internationales pour l'interprétation des termes commerciaux. Brochure No. 92. (Parijs 1936; Chambre de commerce internationale. Prijs Fr. 10.—).

Deze internationale regels worden in het Duitsch, Engelsch en Fransch gegeven en geïnterpreteerd ten dienste van exporteurs en importeurs.

Het democratisch Kapitalisme door S. Benima. (Haarlem 1937, N.V. H. D. Tjeenk Willink & Zoon. Prijs ing. f 2.50; geb. f 3.25).

Schr. wil den ontwikkelingsgang van het economisch leven in groote trekken aangeven en speciaal de punten naar voren brengen, welke een beter inzicht kunnen geven in de verhoudingen, waaronder wij leven. Hij bespreekt achtereenvolgens de economische begrippen (productie, distributie, kapitalisme, consumptie), de leer der harmonie of evenwichtstheorie, de economische ziekten, het mechanische geldwezen, het goudstelsel, de monetaire politiek, de economische politiek en de ordening.

Schweizer Börsenhandbuch für 1937. Ein Jahrbuch für Banken und Kapitalisten. Zesde uitgave van „Kapitalanlagen in der Schweiz“. Bewerkt en uitgegeven door C. Kling. (Zürich 1937, Albert Müller Verlag. Prijs Zw. fr. 45.—).

Naslagwerk voor de in Zwitserland verhandelde effecten met zeer veel gegevens betreffende deze fondsen en de instellingen (ondernemingen, gemeenten, landen, enz., enz.), welke deze waardepapieren uitgaven. (Zoo van ondernemingen de balansen, winst- en verliesrekeningen, dividenden over de laatste 10 jaren, enz.). Naast de aan de beurzen verhandelde waarden werden ook de niet officieel verhandelde papieren opgenomen, alsmede verschillende aandelen en obligatiën die hier belangrijk en algemeen genoeg voor waren.

Auswirkungen der Schwankungen des Rohbaumwollpreises auf die Preisgestaltung der Baumwollwaren door Dr. Helmuth Ettl. Heft 14 der Betriebswissenschaftliche Forschungen des Wirtschaftsverkehrs. (Weenen 1936; Verlag Julius Springer. Prijs R.M. 3.20).

Das deutsche Sparkassenwesen unter dem Einfluss der Sparkassengesetzgebung des Reichs door Dr. Carl Nörtemann, Band 8 Öffentliche Kredit-

wirtschaft. (Berlijn 1936; Carl Heymanns Verlag. Prijs R.M. 4.80).

Na een bespreking van de oorzaak van de wettelijke maatregelen (nl. de Deutsche creditcrisis van Juli 1931) en van den omvang van de spaarbankwetgeving wordt achtereenvolgens de invloed hiervan op de actief- en de passiefzijde van het spaarbankbedrijf behandeld en tenslotte stilgestaan bij den invloed, welken de wetgeving op organisatorisch gebied heeft gehad.

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Oct. 1937 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	—	8.95 $\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2}$
Berlijn *)	100 Mark	59.26 ^a	72.57 $\frac{1}{2}$	4
Parijs *)	100 Franc	—	6.19 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Brussel *)	100 Belga	24.90 ^b	30.45 $\frac{1}{2}$	2
Luxemburg	100 Franc	6.22 ^b	7.61 $\frac{1}{2}$	—
Zürich *)	100 "	—	41.52 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
Praag	100 Kronen	—	6.33	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	34.05	3 $\frac{1}{2}$
Boedapest	100 Pengö	43.51	35.75	4
Boekarest	100 Lei	1.48 ^a	1.37 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	2.25	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.15	5
Istanbul	Turksch £	—	1.45	—
Athene	100 Drachme	—	1.66	6
Milaan	100 Lira	—	9.52	4 $\frac{1}{2}$
Madrid ⁵⁾	100 Peseta	48.—	—	5
Lissabon	Escudo	—	0.08175	4
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	40.—	4
Oslo *)	100 "	—	45.02 $\frac{1}{2}$	4
Stockholm *)	100 "	—	46.17 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	—	40.45	—
Warschau	100 Zloty	27.90 ^b	34.20	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	31.—	5 $\frac{1}{2}$
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	35.75	5-5 $\frac{1}{2}$
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	—	50.25	4 $\frac{1}{2}$
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.96	4
Moskou	Tjerwonets (100 Roebel)	—	36.—	—
Danzig	100 Gulden	27.90 ^b	34.20	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	1.46 ^b	1.80 $\frac{7}{8}$	1
Montreal	Canad. \$	—	1.80 $\frac{7}{8}$	2 $\frac{1}{2}$
Mexico	Mex. Dollar	—	0.51 $\frac{1}{2}$	—
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.54 $\frac{3}{8}$	—
La Paz (Bolivia) ²⁾	Boliviano	—	8.95 $\frac{1}{2}$	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.11 $\frac{1}{4}$	3 $\frac{1}{2}$
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07 $\frac{1}{2}$ ⁵⁾	—
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	—	1.04	—
Quito (Ecuador)	Sucre	—	0.17 $\frac{1}{2}$	—
Lima (Peru)	Sol	—	0.47 $\frac{1}{2}$	—
Montevideo (Urug.)	Peso	—	1.05	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	57.50	—
Paramaribo	Gulden	—	1.00 $\frac{1}{4}$	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	—	1.81	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	—	1.01	—
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	—	—	—
San Salvador ³⁾	Colon	—	0.72	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	—	0.67 $\frac{7}{8}$	3
Batavia	Gulden I.G.	—	1.00 $\frac{1}{4}$	3
Kobe	Yen	—	0.52 $\frac{1}{2}$	3,285
Hongkong	Dollar	—	0.56 $\frac{1}{2}$	—
Shanghai	Dollar	—	0.55	—
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.05	—
Manilla	Phil. Peso	—	0.91	—
Teheran ⁴⁾ (Perzië)	Pahlavi	—	11.12	—
Bangkok	Baht	—	0.82 $\frac{1}{2}$	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	—	8.94 $\frac{1}{4}$	3 $\frac{1}{2}$
Alexandrië	Egypt. £	—	9.18 $\frac{1}{4}$	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	7.16 $\frac{1}{4}$	—
Nieuw Zeeland	£	—	7.21 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Off. 0.36 vrije markt 0.09. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Goudpeso. ⁴⁾ Munteenheid = Rail (= een Kran). ⁵⁾ Nom. ⁶⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opp.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discounts for various cities including Ned. Bk., Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Boedapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, Kopenhagen, Lissabon, Londen, Madrid, N.-York, Oslo, Parijs, Praag, Pretoria, Rome, Stockholm, Tokio, Weenen, and Warschau.

OPEN MARKT.

Table of open market rates for 1937, 1936, 1935, and 1914. Includes categories like Amsterdam Partic. disc., Londen Daggeld, Berlijn Daggeld, etc.

1) Koers van 8 Oct. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for cities like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table of exchange rates for Switzerland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopen-hagen, Osto, Hel-sing-fors, Buenos-Aires, and Mon-treal.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for various cities like Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, BuenosAires, Calcutta, Istanbul, Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Rio d. Janeir., Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

1) Offic. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Offic. not. 12 Aug. 39 3/16; 17 Aug. 39 7/16; 18 Aug. 39 11/16; 25 Aug. 39 7/16; 26 Aug. 39 11/16. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste 'export' notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Table of silver and gold prices for London and New York.

1) in pence p.o.z. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Table of the state treasury status, including Vorderingen and Verplichtingen.

Table of state treasury status, including Vorderingen and Verplichtingen.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of the floating debt of the Netherlands-Indies for October 1937.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table of the main items of the Surinamese Bank in thousands of guilders.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 11 October 1937.

Activa.			
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f 8.829.712,24 sels, Prom., Bijbnk. „ 187.857,62 enz. in disc. Ag.sch. „ 554.168,94	f	9.571.738,80	
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	—	
Idem eigen portef. f 5.064.000,—	„	—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	„	5.064.000,—	
Beleeningen (Hfdbk. f 161.579.062,18 ¹⁾ incl. vrsch. Bijbnk. „ 4.021.586,24 in rek.-crt. Ag.sch. „ 31.211.773,30 op onderp. f 196.812.421,72	f	196.812.421,72	
Op Effecten	f	195.297.017,65 ¹⁾	
Op Goederen en Spec. „ 1.515.404,07	„	196.812.421,72 ¹⁾	
Voorschotten a. h. Rijk	„	—	
Munt, Goud	f	113.607.470,—	
Muntmat., Goud „ 1.177.208.303,46	„	1.177.208.303,46	
f 1.290.815.773,46			
Munt, Zilver, enz. „ 17.377.641,52	„	—	
Muntmat., Zilver „	„	1.308.193.414,98 ²⁾	
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	„	41.855.630,88	
Gebouwen en Meub. der Bank	„	4.600.000,—	
Diverse rekeningen	„	5.961.977,26	
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221) „	„	10.193.915,19	
	f	1.582.253.098,83	

Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds	„	4.338.707,82	
Bijzondere reserve	„	6.600.000,—	
Pensioenfonds	„	11.096.917,21	
Bankbiljetten in omloop	„	849.019.670,—	
Bankassignatiën in omloop	„	58.865,80	
Rek.-Cour. { Het Rijk f 150.534.549,85 saldo's: { Anderen „ 538.315.169,44	„	688.849.719,29	
Diverse rekeningen	„	2.289.218,71	
	f	1.582.253.098,83	
Beschikbaar metaalsaldo	f	693.025.101,37	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „	„	1.732.562.755,—	
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„	—	

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië

(Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) .....

²⁾ Waarvan in het buitenland .....

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dektings-perc.
	Munt	Muntmat.				
11 Oct. '37	113607	1.177.208	849 020	688.908	693.025	85
4 „ '37	113607	1.162.269	863.040	663.648	682.714	85
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
11 Oct. 1937	9.572	—	196.812	5.064	5.962
4 „ 1937	10.702	—	197.364	5.064	7.927
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
9 Oct. '37 ^{a)}	132.980		199.860	82.670	19.968
2 „ '37 ^{a)}	133.150		195.490	83.810	21.430
4 Sept. 1937	116.574	15.777	201.644	71.881	22.941
28 Aug. 1937	116.574	15.940	198.697	73.188	23.760
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Disconto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dektings-percentage
9 Oct. '37 ^{a)}	4.530	84.920	74.020	47	
2 „ '37 ^{a)}	4.040	83.600	72.270	48	
4 Sept. 1937	4.546	10.767	56.851	48	
28 Aug. 1937	4.740	10.843	56.295	49	
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	44	

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
6 Oct. 1937	328.104	491.834	34.573	10.837	20.897
29 Sept. 1937	328.068	488.470	37.936	6.191	20.768
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
6 Oct. '37	106.533	17.954	102.131	36.805	36.270	23,1
29 Sept. '37	105.838	21.805	95.122	37.179	39.598	25,7
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
30 Sept. '37	55.805	397	13	11.211	812	5.515	3.200
23 „ '37	55.805	421	12	11.098	809	5.448	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
30 Sept. '37	5.637	4.320	91.370	59	2.292	15.886
23 „ '37	5.637	2.993	88.645	74	2.261	17.143
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Oct. 1937	70,1	20,1	5,9	5.285,4	35,7
30 Sept. 1937	70,1	20,1	5,7	5.538,3	51,5
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Oct. 1937	104,7	780,3	5.035,5	745,2	284,0
30 Sept. 1937	104,5	786,1	5.256,2	838,1	283,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 7 Oct., 30 Sept., resp. 19, 7 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1937	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
7 Oct.	3.502	44	1.261	47	152	40	4.409	30	599
30 Sept.	3.483	46	1.251	50	152	40	4.436	42	536

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash” ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
22 Sept. '37	9.138,6	9.129,9	308,4	24,2	3,0
15 „ '37	9.139,1	9.129,9	296,3	23,2	3,1

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 3)	Algem. Dek-kings-perc. 4)
22 Sept. '37	2.526,2	4.253,2	7.532,7	132,6	80,2	—
15 „ '37	2.526,2	4.271,3	7.525,2	132,6	80,0	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
15 Sept. '37	8	10.049	12.183	5.291	26.389	5.280
8 „ '37	23	10.041	12.274	5.162	26.207	5.289

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.